

2025/3

ORVOSI KÖNYVTÁRAK MEDICAL LIBRARIES

A Magyar Orvosi Könyvtárak Szövetségének hivatalos lapja
Official Journal of the Hungarian Medical Library Association
2025. szeptember, 22. (65.) évfolyam, 3. szám

Az Orvosi Könyvtárak rovatainak tartalmi ismertetése | *Description of the Sections*

BESZÁMOLÓ | *REPORT*

Tudósítások szakmai eseményekről

ELMONDOM HÁT MINDENKINEK | *SO I'LL TELL EVERYONE*

Privát gondolatok hivatásunkról, világunkról

ELŐDEINK | *PREDECESSORS*

Visszatekintés már nem dolgozó, vagy már nem élő könyvtárosaink életútjára

ÉRDEKESSÉG | *CURIOSITY*

Könyvtárakkal, könyvtárosokkal, tudósokkal, tudományterületekkel kapcsolatos, egyedi nézőpontból összeállított írások

EREDETI KÖZLEMÉNY | *ORIGINAL ARTICLE*

Új, korábban máshol nem publikált tudományos eredmények bemutatása

ESEMÉNYEK | *EVENTS*

Tudósítások a MOKSZ által szervezett, vagy MOKSZ tagok részvételével lezajlott rendezvényekről

ÉVFORDULÓ | *ANNIVERSARY*

Neves egyéniségek, rangos események jubileumai az orvosi könyvtárak, az egészségügy, az orvostudomány területéről

HÍREK | *NEWS*

Rövid tudósítások a könyvtárüggyel, egészségüggyel, kórházüggyel kapcsolatos újdonságokról

HONLAP | *WEBSITE*

A MOKSZ honlapjának fejlesztéséről, újdonságairól szóló információk

INNEN-ONNAN | *BRIEF COMMUNICATION*

Beszámoló orvosi könyvtárakat, egészségügyet, orvostudományt érintő projektekről, eseményekről

KÉPZÉS, TOVÁBBKÉPZÉS | *EDUCATION, TRAINING*

Információk, tudósítások a MOKSZ által szervezett képzésekről, továbbképzésekről

KIÁLLÍTÁS | *EXHIBITION*

Beszámoló a MOKSZ tagjai által rendezett, vagy egészségüggyel, könyvtárral kapcsolatos kiállításokról

KÖNYVISMERTETÉS | *BOOK REVIEW*

Orvoslással, egészségüggyel kapcsolatos frissen megjelent, vagy ritkaságnak számító könyvek bemutatása

KÖZTÜNK ÉLNEK | *LIVING AMONG US*

Tudósítások környezetünkben élő népszerű, vagy kevésbé ismert, de az orvosi, egészségügyi, könyvtári szakterületen egyedi tevékenységet végző személyekről

LÉLEKHÚR | *SOUL STRING*

Az egészségügy területén dolgozó, de valamely művészeti ágban is otthonosan mozgó munkatársak bemutatása

MOKSZ | *HMLA*

Cikkek a MOKSZ egészét érintő általános kérdésekről

NEKROLÓG | *NECROLOGY*

Emlékezés közelmúltban elhunyt munkatársaink életútjára

NÉVJEGY | *INTRODUCTION*

Bemutakozási lehetőség a MOKSZ könyvtárak munkatársai számára

ORVOSLÁSTÖRTÉNET | *HISTORY OF MEDICINE*

Érdekeségek az orvoslás, az ápolás, az egészségtudomány történetéből

ÖSSZEFOGLALÓ KÖZLEMÉNY | *BRAINSTORMING*

Egy adott kutatás (kutatási irányzat) által elért eredmények összegzése

ÖTLETBÖRZE | *BRAINSTORMING*

Könyvtáraink fejlődését, napi munkáját segítő tapasztalatok megosztása

REFERÁTUM | *REVIEW*

Tartalmi ismertetés cikkekről, művekről, az eredeti szerző eredményeinek, érveinek bemutatásával

TUDOMÁNYMETRIA | *SCIENTOMETRICS*

Újdonságok a tudománymetria témaköréből

Benevolo Lectori Salutem!

Hosszú, forró nyár van mögöttünk, de most, hogy épp csak megérintett minket a hűvös őszi szél, máris feltűnt a karácsony hangulata. Látom, hogy az üzletek polcai megteltek legszebb ünnepünk vélt kellékeivel: karácsonyi dekorációs portékák igyekeznek a tél, az ünnep hangulatát jó előre megidézni – mert minden eladó!

Nálunk, az OK szerkesztőségében azonban még ősz van, amikor visszatekintünk az idei év első felére: az egyéni történetekre és a közösségi élményekre, az új ismeretekre, amelyeket most, vagy majd ezután hasznosítunk. Hogy csak egy példát említsek: az idei országos értekezletünkön elhangzott két olyan előadás, amely hétköznapi közelségbe hozott egy viszonylag fiatal tudományterületet. Ez a téma két aspektusból is visszaköszön most a következő oldalakon: egyik a tudomány, másik a természet oldaláról. Mindkettő ugyanazt a tényt erősíti meg bennünk: az Élet egy és oszthatatlan, melyben minden mindennel összefügg!

Neves elődeinkről megemlékezni, életművüket megismerni és megőrizni hivatásunk fontos – mondhatni kötelező – eleme. Szép példáját adja ennek Dr. Vasas Livia, a MOKSZ örökös tiszteletbeli elnöke, aki egykori kollégánkat, Dr. Marton Jánost idézi meg.

Idei 2. lapszámunkban a természetgyógyászatnak mint az orvostudomány berkeiben is egyre nagyobb figyelmet érdemlő diszciplínának is teret adtunk. Most folytatásként egy konkrét alternatív terápiát mutat be a szerző, dr. Mocsonoky Zsuzsanna.

Hosszú idő után újabb vendég érkezett Lélekhúr rovatunkba: ezúttal Molnár Lajos kollégánkkal beszélget szakmáról, hobbiról, megosztható magánéleti részletekről egy másik kollégánk, Kósáné Holecz Anna Mária. Az interjúból – ahogy ebben a rovatban megszokott – ezúttal is új, esetenként meghökkentő információk birtokába jutunk azokról, akikkel napi munkánk során gyakran kerülünk kapcsolatba – csak más kontextusban. Ettől olyan izgalmas ez a rovat.

Minden évben nagy érdeklődéssel követjük az MKE vándorgyűléseit, melynek programjába időről időre igyekszünk bekapcsolódni, előadóként vagy résztvevőként. Az 56. alkalommal megrendezett esemény mottója a „*Könyvtárak a kultúra, a tudomány és a közösségek szolgálatában*” volt és a már megszokott gazdag programot kínálta a többszáz résztvevőnek. Az idei eseményekről a szekszárdi Illyés Gyula Könyvtár munkatársai küldtek részletes élménybeszámolót, melyet kolléganőnk, Egléné Fekete Zsuzsanna, a Tolna megyei Balassa János Kórház Orvosi-Egészségtudományi Könyvtár könyvtárosa foglalt össze, kiegészítve saját gondolataival.

Ősz van. *Hűl a föld, elfordulnak az évek* – idézem Fodor András szép gondolatait, melyekben ott bujkál az elmúlás. És valóban, lassan ismét elfogynak a naptár lapjai, közösségünk azonban már az új évre figyel, amely fényesebbnek ígérkezik a szokásosnál. Ünnepre készülünk, hiszen 30 éves lesz a Magyar Orvosi Könyvtárak Szövetsége. Úgy döntöttünk, ez jó ok arra, hogy méltó módon ünnepeljük meg!

A jubileumi készülődés izgalmaival kívánok szerkesztőségünk nevében kellemes és hasznos időtöltést idei 3. lapszámunk következő oldalainak lapozgatásával!

Gacsályi-Tölgyesi Ágnes
főszerkesztő

TARTALOM

ROVATOK TARTALMI ISMERTETÉSE	2
SZERKESZTŐI ELŐSZÓ	3
TARTALOM	4
HIREK	6
ELŐDEINK	
Egy különleges könyvtáros életútja, publikációi tükrében	
DR. VASAS LÍVIA	9
BESZÁMOLÓ	
MKE 56. Vándorgyűlés – Debrecen, 2025. 07. 09-12.	
összefoglaló	22
ÖSSZEFOGLALÓ KÖZLEMÉNY	
A MORA biorezonancia működése	
DR. MOCSONOKI ZSUZSA	24
ÖSSZEFOGLALÓ KÖZLEMÉNY	
Az Egy Egészség (One Health) jelentősége, az állatorvosok és a fogyasztói attitűdök szerepe az antimikrobiális rezisztencia (AMR) elleni küzdelemben	
DR. JERZSELE ÁKOS (Phd)	29
ÉRDEKESSÉGEK	
Egy élet – egy egészség a természet örök körforgásában	
LOVAS TIBOR	33
LÉLEKHÚR	
A gyógyítás hátterében	
KÓSÁNÉ HOLECZ ANNA MÁRIA	36
SZERZŐI ÚTMUTATÓ	40

CONTENTS

CONTENTS of the COLUMNS	2
EDITORIAL PREFACE	3
CONTENTS	4
NEWS	6
OUR ANCESTORS	
The life of a special librarian, reflected by his publications LÍVIA DR. VASAS	9
REPORT	
Hungarian Librarians Association 56th annual meeting – Debrecen, 09-12. 07. 2025 - summary	22
REVIEW ARTICLE	
How MORA bioresonance works ZSUZSA DR. MOCSONOKI	24
REVIEW ARTICLE	
The importance of One Health, the role of veterinarian and consumer attitudes in the fight against antimicrobial resistance (AMR) ÁKOS DR. JERZSELE (Phd)	29
CURIOSITY	
One life – one health – in the eternal circle of nature TIBOR LOVAS	33
SOUL STRING	
Behind the healing ANNA MÁRIA KÓSÁNÉ HOLECZ	36
AUTHOR GUIDELINES	40

JUBILÁLNI KÉSZÜL A MOKSZ

Az 1996-ban alapított Magyar Orvosi Könyvtárak Szövetsége (MOKSZ) 2026-ban jubileumi emléküléssel készül megünnepelni fennállásának 30. évfordulóját. A magyarországi orvosi könyvtárak hálózattá szervezése 1960-ra datálható, az 1.010/1960/I.1.számú minisztertanácsi határozat indította útjára az Országos

Orvostudományi Könyvtár és Dokumentációs Központ intézményét, amely évtizedeken át szervezte, irányította szakkönyvtáraink működését. A törvényi szabályozás megszűnte véget vetett

a hálózati szintű működésnek, a különböző egészségügyi intézmények orvosi könyvtárai ezért hozták létre 1996-ban Magyar Orvosi Könyvtárak Szövetségét.

A harminc év alatt számos nehézséget megélt közösség most ünnepelni készül. A szervezők várják a szövetség alapító tagjait, hogy felidézzék a múltat, fiatal kollégák pedig a jelent és a jövőt képviselik majd.

Az esemény előkészületei már javában folynak, a MOKSZ elnöksége igyekszik az alkalomhoz méltó helyszínt és programot biztosítani a 2026 májusában megrendezésre kerülő jubileumi rendezvénynek.

Hálás köszönet mindazoknak,
akik adójuk **1%-át**,
– **114. 543. -Ft-ot** –

**A MAGYAR ORVOSI KÖNYVTÁRAK SZÖVETSÉGE
JAVÁRA AJÁNLOTTÁK FEL!**

HÍRLEVÉL

AZ EGYHÁZI KÖNYVTÁRAK EGYESÜLÉSÉNEK NEGYEDÉVES HÍRLEVELE

„Hódmezővásárhelytől a Celebesz-szigetekre. Egy vásárhelyi orvos mártír halála 10.000 km-re hazájától” címmel olvasható megrendítő megemlékezés Dr. Cseszkó Gyuláról, hitveséről, Eörhalmi Hadady Emmáról és négy gyermekükről az Egyházi Könyvtárosok Egyesülete hírlevelében. A megemlékezés szerzője, Kádárné Zsoldos Edit járt utána az elkötelezett orvos és családja tragikus életútjának: két hódmezővásárhelyi református fiatal a Holland Missziós Társasághoz csatlakozott és alapított, működtetett missziós kórházat Indonéziában 1933 és 1944 között. A Celebesz-szigetek II. világháború alatti japán megszállása idején haltak meg, négy gyermekük maradt

tisztelőik, igaz emberek irgalmára. A cikk apropója, hogy 2025. június 15-étől a hódmezővásárhelyi református Ótemplom falán sírjel őrzi a Cseszkó-házaspár emlékeztétét.

Az Orvosi Könyvtárak Szerkesztősége tisztelettel ajánlja a Kedves Olvasók figyelmébe az említett cikket, illetve a Hódmezővásárhelyen járónak az emléktábla megtekintését.

(Kádárné Zsoldos Edit: Hódmezővásárhelytől a Celebesz-szigetekre. Egy vásárhelyi orvos mártír halála 10.000 km-re hazájától. In: EKE Hírlevél. 2025. 2. sz. p. 26-27. URL: <https://ojs.uni-eszterhazy.hu/index.php/EKEH/article/view/2853/2538>)

Adatminőség

EOQ MNB

EOQ Magyar Nemzeti Bizottság
Közhasznú Egyesület

**EUROPEAN
ORGANIZATION
FOR
QUALITY**

Az EOQ nemzeti képviselője

„Az adatminőség úgy határozható meg, hogy az adatok milyen mértékben felelnek meg a felhasználók vagy ügyfelek igényeinek és elvárásainak.” – olvasható a Minőség és Megbízhatóság 2025. évi 3. számának egyik tanulmányában. A közlemény többek között adatminőségi dimenziókról is ír, az egyik elméletre hivatkozva belső, kontextuális, reprezentációs és hozzáférhetőségi szempontcsoportokat különít el, de megjegyzi, hogy a felosztások száma meglehetősen magas, és alkalmazhatóságuk mindenképpen attól függ, hogy milyen jellegű szervezet működéséhez szükséges adatokról van éppen szó. Minden szentnek maga felé hajlik a keze – mondták a régiek – mi, orvosi

könyvtárosok pedig teljes joggal adoptálhatjuk saját munkánkra e tanulmány téziseit, az „adat” alatt érthetünk ismeretet, tényeket, információkat, kutatási adatokat, szaktudást stb. Kérdés, hogy a minőségügy vállalati praxisban tevékenykedő vagy akár elméleti szakemberei mikor veszik számításba a „rég jó” könyvtárat és könyvtárosokat ebben a témakörben. Mindezzel együtt nekünk érdemes, sőt hasznos kitekinteni saját tevékenységünk más szektorban megjelenő vetületeire. Az Orvosi Könyvtárak szerkesztősége tisztelettel ajánlja az említett folyóiratszám vonatkozó érdekes cikkét (is): Sörqvist, Emil – Sörqvist, Lars: Az adatminőségmenedzsment kutatásának kritikus területei. In: a Minőség és Megbízhatóság. 2025. 3. p. 247-255.

Szakmai presztízsünk védelmében

„Miért fontos a magyar nyelvű orvosi irodalom?” Tette fel a kérdést Tulassay Zsolt A belgyógyászat alapjai 7. kiadásának bevezetőjében, illetve a Magyar Tudomány idei 6. számában. A kérdésfelvetéssel sokszor úgy találkozunk, hogy fontos-e egyáltalán a magyar orvosi irodalom, illetve bármely nyelven a nyomtatott szakirodalom vagy akár a(z orvosi) könyvtár? Orvosi könyvtárosként mellbe vág minket egy-egy ilyen odavetett megjegyzés, éppen ezért nagy öröm, hogy valaki „kívülről” áll mellénk.

Vannak még igaz lelkek és vannak még olyan elismert kutatók, a szó legnemesebb értelmében vett oktatók, professzorok, akik nem röstellik megfogalmazni azt a többletet, amit a magyar nyelvű nyomtatott (orvosi) szakkönyvek és könyvtárak jelentenek jelen nemzedékek és – fontos hangsúlyozni – a jövő szakemberei számára. Állják itt csak néhány rövid idézet kedvcsinálól a teljes cikkből:

„Újabban gyakran kétségbe vonják a természettudománnyal foglalkozó könyvek létjogosultságát. A korszerű adathordozók, az apró technikai eszközök, a hálózat mindent átfogó és befolyásoló felkészültségével a spártai ismeretek széles bőségét, választékát tárják az érdeklődő elé. Könnyen elérhetőek, egyszerű választ, egyirányú cselekvési célt adnak, gondolkodásra kevésbé készítenek, az egyéni megközelítést általánosítják. ... Szükség van-e egyáltalán olyan könyvekre, amelyek az eredeti feladatukat képviselve, a tudást összegyűjtő könyvtárakat méltó módon gazdagíthatják? Ez alapvető kérdés. Az igényesség, a széles körű kitekintés kívánalma, a szépség iránti elkötelezettség, a jövő nemzedék iránti felelősségtudat, a tudomány művelésének hite, a letisztult gondolatok közlésének

kényszere egyértelmű feleletet ad e kérdésre.” [A „könynyen elérhető”-ség közeli határait egyébként mi sem bizonyítja jobban, mint a MOKSZ-os levelező meglehetősen nagy adat- és cikkforgalma.]

„A könyvtár kitüntetett hely, a tudás temploma, nemzedékek számára a megismerés tiszta forrása. A könyvtárba lépve a felfedezés vágya életre kel, a gondolatok szárnyalása csodákat teremthet, a lélek öröme határtalanná válik. A környezet meghittsége, a csend áhítata a tapasztalat határán túli térbe emel. Az évszázadok

alatt felhalmozott ismereteken, a lét alapjait és értelmét feltáró gondolatokon, az emberi szellem alkotásának varázsán, a megfejtésre váró titkok rejtelmén kívül a könyvtár a szépség igézetével is hódít.”

„A belgyógyászat alapjai monográfia célja többirányú: a szakmai tudás, a műveltség, az igényesség és a tisztesség iránti elkötelezettség továbbadása, a magyar nyelv ápolásának, e nemzeti kincs megőrzésének és felvirágoztatásának az igénye, és az utánunk jövő nemzedék felelősségének tudatosítása.” Ez az idézett közlemény záromondata; Tulassay Professzor Úr

sorait a tomusról írja, mi orvosi könyvtárosok – a gondolat szellemi atyja ezt biztosan nem veszi rossz néven tőlünk – nyugodtan könyvtárainkra és saját hivatásunkra vonatkoztathatjuk, ars poetica gyanánt az ajtónkra is kiírhatjuk.

Az Orvosi Könyvtárak szerkesztősége tisztelettel ajánlja a teljes cikket Kedves Kollégáink, Olvasóink figyelmébe:

Tulassay Zsolt szerkesztő: A belgyógyászat alapjai. Miért fontos a magyar nyelvű orvosi irodalom?. In: Magyar Tudomány. 2025 6. sz. p. 1237-1240.

URL: <https://akjournals.com/view/journals/2065/186/6/article-p1237.xml>

EGY KÜLÖNLEGES KÖNYVTÁROS ÉLETÚTJA, PUBLIKÁCIÓI TÜKRÉBEN

DR. MARTON JÁNOS (1943-2018)

DR. VASAS LÍVIA

vasas.livia@semmelweis.hu

„Virágot a tudománymetriának”

A sumérek és egyiptomiak kőbe vésték a fontos dolgokat, hogy megőrizték tetteik és gondolataik nyomát több ezer éven át. Ezen ősi kultúrákban a tudás és tapasztalat átadása kiemelt szerepet játszott, a történelem őrzői voltak. A mai világunkban azonban a fontosnak vélt dolgok gyakran elhalványulnak, a szakmai küzdelmek pedig könnyen feledésbe merülnek. Azok az információk, amelyek valaha meghatározóak voltak, s néhez, időigényes munkával, friss, innovatív gondolkozással lehetett megszerezni, a digitális korszakban gyorsan elérhetőek, de éppen ezért sokszor nem kapják meg a megfelelő figyelmet vagy mélységet. Érdemes hát időről időre emlékezni és felidézni a kiemelkedő személyiségek életútjának állomásait, hiszen ezek nemcsak inspiráló példák, hanem tanulságos történetek is.

MARTON JÁNOS polihistor, az igazság követője és megkövetelője, sokoldalú, elhivatott ember volt. Ugyanakkor vidám, társaságkedvelő emberként élt. A polihisztorság manapság divatos kifejezés, de gyakran felszínes, ide-oda kapkodó magatartást takar. MARTON JÁNOS esetében ez távol állt a valóságtól. Számára az igazság és a jobb ügyért való küzdelem nem csupán elv volt, hanem életforma. Munkásságában a tudományos információ biztosítása, valamint a kutatási eredmények publikálásának célba juttatása állt a középpontban. A modern értelemben vett publikációs stratégia kidolgozása és megvalósítása végigkísérte pályafutását, és hozzájárult a tudományos közélet fejlődéséhez. Az életrajzi adatok nem csupán számok és dátumok, hanem tükörképei az idő múlásának, a társadalmi változásoknak, a családi és munkahelyi környezet alakulásának. Az időszakokhoz kapcsolódó publi-

A kép forrása: Internet

kációk és eredmények világosan mutatják, hogy egy életút hogyan formálódik, és milyen hatással van a közösségre.

MARTON JÁNOS életének tanulmányozása rávilágít arra, hogy a küzdelmek és a valóság bonyolult szövedéke hogyan alakította a tudományos gondolkodását, s hogyan alakította a könyvtáros szakma változását, fejlődését. Az igazság keresése soha nem volt könnyű feladat, de mindig érdemes volt harcolni érte. Az ilyen emlékek nem csak a múltat őrzik, hanem a jövő számára is értékes tanulságokat hordoznak.

Tudományos tevékenysége és publikációi az MTMT adatbázisában találhatóak, melyek betekintést nyújtanak munkásságának gazdagságába és sokszínűségébe. Munkatársai és a közel ötvenéves barátságunk során folytatott beszélgetések által szerzett tapasztalataim is hozzájárultak életútjának megismeréséhez. A különböző publikációkban közzétett információk közül csak néhányat, s talán nem is a legfontosabbat emelem ki az alábbiakban. Bár ismertem a publikációit, az idők során részben elfelejtettem, tehát újra olvastam az összes folyóiratban megjelent cikkét, a könyveit átlapoztam, a hiteles források keresése közben a Magyar Tudományos Akadémia Levéltárától és az ELTE levéltárától kaptam értékes információkat, melyet ezúton is köszönök.

MARTON JÁNOS ÉLETÚTJA – TUDOMÁNYMETRIA ÉS TUDOMÁNY

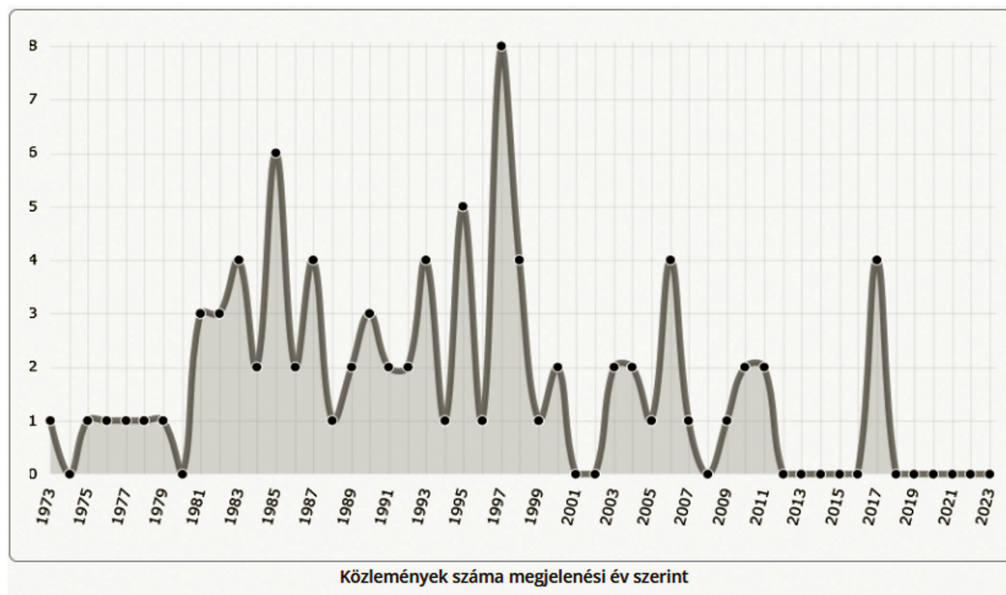
1943. október 7-én született Hódmezővásárhelyen, biológia-kémia szakos tanári diplomáját 1967-ben szerezte meg. Pályafutása során a következő fontos pozíciókat töltötte be:

- 1967-1973: a JATE Központi Könyvtár munkatársa,
- 1973-1994: az MTA Szegedi Biológiai Központ Könyvtárának vezetője,

- 1994-2004: a Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem Központi Könyvtárának igazgatója,
- 2004-2007: a SZTE Egyetemi Könyvtár szakreferense, címzetes igazgatója,
- 2007-2018: szerződéses oktató és kutató az SZTE Központi Könyvtárában.

Tudományos tevékenysége az MTMT-ben teljességre való törekvéssel megtalálható.¹

Az 1. ábrán a közlemények megjelenési év szerinti statisztikája látható az MTMT-ből:

1. ábra

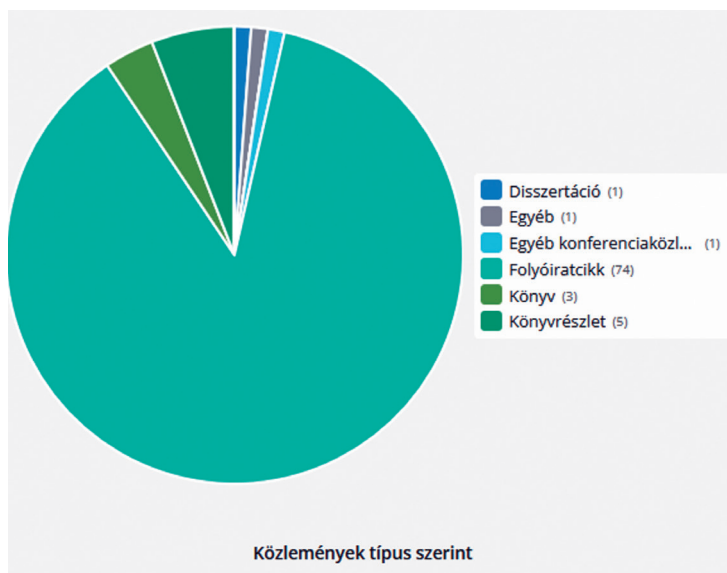
Két csúcspontot találunk: a legjelentősebb publikációs aktivitás a kandidaturát megelőző években volt, majd a Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem Központi Könyvtárának igazgatójaként, a kinevezést követő években munkatársaival együtt publikált nagy számban.

Az MTMT-be feltöltött tételek közleménytípus szerint megoszlását mutatja a 2. ábra.

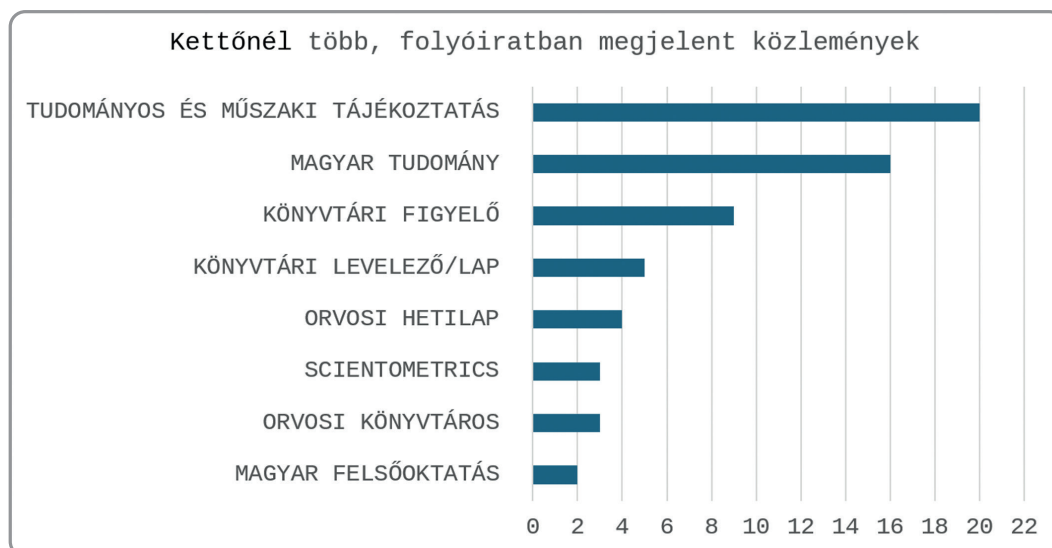
2. ábra

Szinte minden közleménytípust művelt, leginkább folyóiratokban publikált, de könyvrészleteket és könyveket is írt.

Ezen összesítő adatok mellett elkészítettük az MTMT-be feltöltött tételek folyóiratcím szerinti megoszlását. Összesen 18 folyóiratban jelent meg 73 közleménye. Ebből az alább felsorolt 11 folyóiratban 1-1 publikáció született: Szegedi Egyetem, Szeged: a város folyóirata, Psychiatria Hungarica, Pécsi Könyv- és Infotár, Kutatás-Fejlesztés, Környezet- és Természetvédelmi Évkönyv, Könyvtáros, Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, Journal of The American Society for Information Science (megjelenés évében: 1983 az IF értéke: 1,233), Cardiologia Hungarica. A kettő, vagy annál több publikációt tartalmazó folyóiratcímeket a 3. ábra mutatja.

¹ Papp Kornélia által feltöltött MTMT anyagot Gere Tamásné aktualizálta, munkáját köszönöm.

3. ábra

Jelen munkában nem tudjuk részletesen, teljességre törekvően bemutatni sokoldalú kutatásait, elemzéseit, csak néhány kiragadott példával követjük törekvéseit a különböző kutatási eredmények elemzésével, a tudománymetria meghonosításával kapcsolatban.

KEZDETEK ÉS EREDMÉNYEK

MARTON JÁNOS pályafutása a tanyasi általános iskola és a hírneves vásárhelyi Bethlen Gábor Gimnázium elvégzésével indult (Marton, 1994), majd a Szegedi Egyetem biológia-kémia szakon szerzett tanári diplomát, s ezt követően a Szegedi Egyetemi Könyvtárban szakreferenseként kezdett dolgozni. Az 1970-es években a fiatal könyvtárosok számára a legnagyobb kihívást az ETO, azaz az Egyetemes Tizedes Osztályozás jelentette. Aki sikeresen eljátszotta ezt a rendszert, az a könyvtárosok között elismert „nagy embernek” számított. Az ETO osztályozási rendszere a könyvtárakban a tudományos munka alapját képezte, ugyanakkor a speciális szakterületeken – például az orvosi vagy élettudományi területeken – gyakran más módszereket is alkalmaztak a könyvek tartalmi feltárására. MARTON JÁNOS feldolgozóként kezdte pályafutását a JATE könyvtárában². Az volt a feladata, hogy minden beérkezett könyvet tartalmilag és formailag feltárjon (szerző, cím és téma szerint), hogy a naponta frissített cédulakatalógusokban az olvasók, kutatók megtalálják az általuk igényelt s a könyvtárban fellelhető műveket³.

² JATE József Attila Tudományegyetem

³ Magam is szakozóként kezdtem munkámat a SOTE Központi Könyvtárban 1980-ban. Nagyon jó munka volt, mert az összes

Első publikációja 1973-ban, hét év könyvtári gyakorlat után jelent meg a Könyvtári Figyelőben (Marton, 1973). A tanulmány az osztályozási rendszerek elemzésére és alkalmazási lehetőségeire koncentrált, különös hangsúlyt fektetve a differenciálás és integrálás elveire. A differenciálás során az a cél, hogy a kialakított csoportok minél pontosabban tükrözzék a művek tartalmát, adott csoportban levő szakirodalom relevanciafoka minél magasabb legyen. Az integrálás kritériuma azt jelenti, hogy az osztályozó rendszer tükrözze a csoportok közötti tartalmi kapcsolatot. Bár egyik osztályozási rendszer sem képes tökéletesen megfelelni mindkét elvárásnak, azonban ezen szempontok figyelembevételével lehet az osztályozási rendszereket csoportosítani: az integráló osztályozási rendszert az ETO, a differenciáló osztályozási rendszert a tárgyszókatalógusok képviselik⁴. A nagy könyvtárakban komplex, kettős tartalomfeltárás történik, tehát az ETO-t és a tárgyszókatalógusokat külön-külön lehetett használni. Az osztályozás fő alapelve: „Minden fogalmat oda soroljunk be, ahová legjobban illeszkedik, figyelembe véve az egyes könyvtári katalógusok feladatait. A döntő az, hogy a mű releváns legyen abban a csoportban, ahová besoroljuk”. (Marton, 1973)

INNOVÁCIÓ ÉS FEJLESZTÉS

Az MTA Szegedi Biológiai Központ igazgatójaként MARTON JÁNOS újabb lendületet adott a tartalmi

beszerzett könyvet átlapozhattam, akár el is olvashattam.

⁴ A SOTE (Simmelweis Orvostudományi Egyetem) könyvtárában soha nem volt ETO katalógus. A tartalom feltárására tárgyszókatalógus állt rendelkezésre.

feltárás fejlesztésének. Az volt a célja, hogy a kutatók minél gyorsabban jussanak hozzá a számukra fontos releváns információkhoz. Az osztályozásra kerülő műveket nem csak a megfelelő kulcsszavakkal látták el, hanem létrehoztak egy zárt biológiai fogalomjegyzéket, ez volt az alapjegyzék. Ennek feladata volt az integráció, tehát, hogy a tágabb értelemben vett releváns művek összekerüljenek. A tartalmi feltárás úttörő módszere az volt, hogy az ETO és a tárgyszókatalógus cédulái közös ABC-rendbe kerültek (Marton, 1975). Bár ez a könyvtárosok munkáját növelte, azonban a kutatók számára jelentős könnyebbésséget hozott: gyorsabban és hatékonyabban tudtak visszakeresni releváns információkat.

ÚT A TUDOMÁNYOS FOKOZATIG – BIBLIOMETRIAI ELEMZÉSEK ÉS KANDIDÁTUSI ÉRTEKEZÉS

(a fokozat odaítélése: 1986)

Az SZBK-ban MARTON egyre mélyebben kezdett foglalkozni a tudományos folyóiratokkal: hogyan alakul az előfizetés, milyen mértékű a hozzáférés, és hogyan használják ténylegesen a kutatók a rendelkezésre álló anyagokat (Marton, 1976). 1975-ben 206 nyomtatott folyóirat állt az SZBK kutatóinak rendelkezésére⁵. MARTON részletes elemzést végzett a folyóirat-használati szokásokról: nyomon követte a tényleges könyvtárhasználók számát, a fénymásolt közlemények számát, a fénymásolt oldalszámokat, valamint, hogy mely folyóiratokból kérték a közlemény másolatát. Ezek alapján „versenytabellát” állított össze, amelyre a 15 leggyakrabban használt, legrangosabb lapok kerültek fel. Kiemelendő újítása volt a szabadpolcos elhelyezés bevezetése. Korábban a kutatóknak kérilapot kellett kitölteniük és várniuk kellett, hogy a könyvtáros kihozza a kívánt példányt. Az új rendszer révén azonban közvetlenül, önállóan férhettek hozzá a folyóiratokhoz – ez a változás nemcsak kényelmi, hanem kutatásszervezési szempontból is forradalmi volt.

Ugyanakkor szembesülnie kellett azzal is, hogy a külföldi folyóiratok előfizetési díjai rendkívül magasak. Kérdőíves kutatásokkal elemezte, milyen lapokat tartanak a kutatók hasznosnak, s egyik kulcskövetkeztetése így szólt: „A folyóiratok iránti érdeklődés arányban áll az általuk nyújtott információ gyorsaságával.” Egy másik, szintén időtálló megállá-

pítása szerint a legfontosabb információk gyakran a kutatók személyes kapcsolatain keresztül áramlanak – amit ma a tudományos közösségi hálók, például a ResearchGate⁶ már teljeskörűen intézményesítettek. MARTON azonban mindezt már a hetvenes évek végén megfogalmazta (Marton, 1979).

A TUDOMÁNYMETRIA ÚTTÖRŐJE MAGYARORSZÁGON

Egy 1994-es közleményében (Marton, 1994) MARTON rendkívül személyes hangvételben írta meg szakmai vallomását a Könyvtári Levelező/lap számára. GERŐ GYULA⁷ felkérésére a „Új vezetők – régi új gondok – új tervek” rovatban őszintén mesélte el, hogyan talált rá a tudománymetriára: 1976-ban meghallgatta Szegeden BRAUN TIBOR előadását, amely a tudományos teljesítmények számszerű értékelését mutatta be. Az előadás másnapján MARTON már el is kezdte saját kutatásait ezen a területen – egy olyan kutatási irányban, amely egész életét végigkísérte. Ettől kezdve figyelme középpontjába a tudományos közlemények elemzése, azaz a bibliometria került. Sorra tette fel a mára már közismert, de akkoriban még merőben új kérdéseket:

Melyek a legfontosabb folyóiratok egy adott szakterületen?

Hogyan befolyásolja a közlés helye a kutatási eredmények láthatóságát?

Hogyan strukturálódik a kapcsolati hálózat a folyóiratok között?

A hetvenes években ezekre nem léteztek gyors, digitális válaszok. Nem állt rendelkezésre elektronikus sem a *Journal Citation Reports* adatbázis, sem a ma ismert többi releváns adatbázis. A kutatók kénytelenek voltak kézi módszerekkel, türelmes adatgyűjtéssel dolgozni.

A MAGYAR KUTATÁS NEMZETKÖZI LÁTHATÓSÁGA

1977-ben egy rövid munkában (Marton, 1977) jelzi a kutatóhelyek folyóiratellátottságának problémáit BRADFORD és GARFIELD munkáira támaszkodva. MARTON egyik első jelentős tanulmánya 1978-ban jelent meg *Hol publikáljanak a magyar kutatók?* címmel (Marton, 1978). Ebben feltérképezte, hogy a tudományos közlemények „természetes kiválogatódása” hogyan zajlik: vagyis, hogy a legjelen-

⁵ Ez akkor, 50 évvel ezelőtt egy élettudományi, éppen megalakult szakkönyvtárban elfogadott folyóirat állomány volt.

⁶ <https://www.researchgate.net/>

⁷ Gerő Gyula 1989-1996 között szerkesztette a Könyvtári Figyelőt.

több kutatási eredmények végül a rangosabb folyóiratokban jelennek-e meg. Az *Acta* sorozat angol nyelvű lapjait például kiváló minőségű közlemények jellemezték, azonban: „kevés az olvasó, kicsi a publicitás, háttérbeszorulás”.

MARTON volt az első egyike, aki hazai publikációban megmagyarázta, mi is az az impakt faktor, amely ma is kulcsmutatója a tudományos teljesítménynek, s ő volt az első a világon, aki az IF-et a kutatói teljesítmény jellemzésére használta (Marton, 1978, 2017).

A *Current Contents*⁸ kiadvány akkoriban úttörő szerepet játszott a kutatásban: ezek a hetente megjelenő füzetek a vezető folyóiratok tartalomjegyzékeit közölték gyorsabban, mint ahogy a teljes lapszám megérkezett volna. Marton ezt a forrást is felhasználta, hogy megvizsgálja, hol publikálnak a magyar szerzők, kik ők, és milyen intézményekhez kötődnek. Külön hangsúlyt fektetett a kéziratok bírálatára – a revieweri munkára –, és annak tudományos jelentőségére.

1981-ben és 1982-ben nagy jelentőségű munkák készültek: idéztelemzésekkal, a kutatóhelyek rangsorolásával foglalkozott, s megvetette a mai egyetemi és nemzeti tudományos teljesítménymérés alapjait. Mondhatni, ő volt az, aki akkor még csak ceruzával és papírral, de már a jövő tudománypolitikáján dolgozott: idézettség, impakt és a kutatás mérhetősége – a tudománymetria úttörője volt. 1981-ben Marton János két kulcsfontosságú publikációval jelentkezett: az egyik a *Scientometrics* című nemzetközi folyóiratban látott napvilágot (Marton, 1981a), míg a másik *Idézettség és színvonal* címmel magyar nyelven (Marton, 1981b). A *Scientometrics* folyóiratban megjelent tanulmányban a biokémia öt vezető angol nyelvű folyóiratát vizsgálta, 15 év publikációs termését elemezve. Az idézetek időbeli eloszlását, az elavulási mutatókat, valamint a különböző számítási módszerek szerinti átlagos hivatkozásszámokat vetette össze. Részletesen feltárta, hogyan változott a tudományos publikációk „élettartama” és idézettsége az idők során már akkor, amikor ezek a kérdések még távol estek a „mainstream” kutatás fókuszától. Másik, magyar nyelvű munkájában (Marton, 1981b) részletes scientometriai elemzést végzett hazai kutatóhelyek publikációiról. Egyértelműen hangsúlyozta, hogy az idézettségi esélyek tudományáganként eltérnek, és emiatt az összehasonlításnak csak azonos területen belül van értelme. Öt év adatainak felhasználásával elemezte

az MTA SZBK publikációs és idézettségi mutatóit, külön figyelmet fordítva:

- a társszerzőség értékelésére,
- az önidézetek kizárására,
- a különböző impakt faktoralal rendelkező folyóiratok idézettségére.

Megállapította, hogy a magasabb presztízsű folyóiratokban megjelenő közlemények száma évről évre nőtt – ez pedig egyre nagyobb nemzetközi láthatóságot biztosított az intézet számára.

A MAGYAR KUTATÁSOK NEMZETKÖZI SÚLYÁNAK ELŐKÉPE

1978-as közleményében (Marton, 1978) MARTON már vizsgálta, hogy a magyar publikációk milyen mértékben jelennek meg külföldi folyóiratokban és ott milyen hatást váltanak ki. 1982-ben ezt a kutatását tovább mélyítette: elemezte az öt év alatt megjelent magyar élettudományi közlemények idézettségét (Marton, 1982b). Feltérképezte, hol idézték ezeket a közleményeket, milyen minőségű (impakt faktorú) folyóiratokban történt az idézés. Megállapításai előre jelezték annak az értékelési szemléletnek az alapjait, amelyre később – 2007-ben – a *SCImago Journal & Country Rank*⁹ épült: eszerint nemcsak a hivatkozások száma számít, hanem azok minősége is. Vagyis, hogy egy vezető nemzetközi folyóiratban megjelent hivatkozás fajsúlyosabb egy kevésbé ismert lapban közölnél. Nem csak a folyóiratok minőségével foglalkozott ezekben az években MARTON JÁNOS, hanem a világon először tudománymetriai módszereket használt az egyéni kutatói teljesítmények, és kutatócsoportok tudományos teljesítményének értékelésére (Marton, 1982a, 1982b, 1983). Vizsgálta a folyóiratokat IF és hivatkozottság szerint, kialakított egy értékelő módszert, egy képletet, figyelembe véve a közlemény szerzőinek számát, a szerző helyét a szerzőségben és az impakt faktort.

A gazdasági megszorítások következtében a külföldi folyóiratelőfizetések nagy részét központiilag megszüntették. MARTON több közleményben statisztikailag pontos képet adott a helyzetről, kiemelve, hogy ezek a törlések súlyosan gyengítették az ország tudományos információs ellátottságát (Marton & Lengyel, 1983).

Később a biokémia mellett kiterjeszti a vizsgálatokat a növényélettani szakterületre is (Marton, 1983; Marton et al., 1983), valamint az élettudományok – azaz a biológia és az orvostudomány – legfonto-

8 https://en.wikipedia.org/wiki/Current_Contents

9 <https://www.scimagojr.com/>

sabb folyóiratait vizsgálta a témát illető releváns cikkek alapján (Marton, 1985a). Ezekben a közleményekben a legfontosabb, úgynevezett magfolyóiratok meghatározása volt a cél. A bemutatott eredmény s következtetések a kandidátusi disszertáció alapját képezik – melyet később, az eredeti dokumentumok alapján mutatunk be –, azonban ehelyett a magfolyóiratok ismeretelméleti megközelítést emeljük ki, mivel talán ez tükrözi legjobban MARTON JÁNOS könyvtárosi törekvéseit: ... „A magfolyóiratok a könyvtári állomány kvintesszenciáját jelentik, azaz tovább már nem redukálható minimumot... A könyvtári mivoltnak is van egy küszöbe, amit ha nem ér el a meglévő állomány is úgy, ahogy van, értéktelen, illetve haszontalanná válik”. (Marton, 1985b).

Ismételten kiemeljük a három, nagyon nívós angol nyelvű szaklapban publikált (Marton, 1981a, 1983, 1985c) közleményt, jelezve az Impakt faktor értékeit:

Scientometrics (1981) IF: 0,491

Journal of the American Society for Information Science (1983) IF: 1,233

Scientometrics (1985) IF: 0,732

Összességében **3,166 IF-et** ért el, ami a Doktori Iskolák **Orvosi Informatikai PhD-ban** előírt kötelezően **minimum 1,0** értékét jóval túlhaladja^{10,11}. Ezen külföldi folyóiratokban megjelent kutatási eredményei mellett a magyar nyelvű publikációk releváns téziseit összegezve került sor a kandidátúra írásos anyagának elkészítésére és beadására.

A KANDIDATÚRA

Megemlékezésében olvasható, (Marton, 1994), hogy az aspirantúrára történő jelentkezését visszautasították ugyan, azonban jelezték, hogy az eddigi szakirodalmi munkássága alapján aspirantúrán kívül is beadhat kandidátusi disszertációt, bár közöljön még

10 2023.12.18-án kiadott Semmelweis Egyetem Szervezési és Működési Szabályzat/III/3-as mellékletek/20. oldal: Doktori (PhD) fokozatszerzési követelmények tudományszakonként: https://semmelweis.hu/phd/files/2024/03/DSZ_melleklete_20231218.pdf

11 az ELTE Működési Szabályzatában: <https://www.elte.hu/dstore/document/10472/64943845f11ba67323e0b9d8039186e92e511662b6035.pdf>
- a Biológia Doktori Iskolában 2,0 a minimum IF követelmény - 38. old.
- Informatika Doktori Iskolában pedig nincs IF követelmény - 38. old.

cikkeket. Ez meg is történt, s az MTA Levéltára dokumentumai alapján pontos adataink vannak (Védes, 1985), melyet szó szerint, betűhűen idézek:

A disszertáció címe s bibliográfiai leírása a következő: **Az élettudományi folyóirat szakirodalom tudománymetriai vonatkozásai**, printed material: MTA doktori értekezés; MTA DT, Bp., 1985/ Marton János.

MARTON JÁNOS kandidátusi nyilvános vitája 1986. február 27-én történt.

A bírálóbizottság összetétele a következő volt:

Elnök: Braun Tibor, a kémiai tud. doktora, Titkár:

Herpay Balázné, a mezőgazd. tud. kandidátusa

Tagok: Vizi E. Szilveszter, az MTA levelező tagja,

Tomcsányi Pál, a mezőgazd. tud. doktora Varga

László, a matematikai tud. doktora, Dúzs János, a

közgazd. tud. kandidátusa

Opponensek: Ruff Imre, a kémiai tud. doktora, Bujdosó Ernő, a fizikai tud. kandidátusa

A bizottság szöveges értékelése a következő volt:

Mind a bírálóbizottság, mind a szakbizottság helyet-

11. Az új tudományos eredmények összefoglalása, a munka értékelése tartalmi és módszertani szempontból, esetleges különvélemények, a bíráló bizottság állásfoglalása a nyilvános vitában vitatott kérdésekről:

A Jelölt

1. további adalékokkal járult hozzá a tudományos közlemények közötti idézési kapcsolatok feltárásához és ezek időbeli változásának értelmezéséhez;
2. jelentős szerepet játszott egy tudománymetriai értékelő mód kidolgozásában és helyi alkalmazásában. A módszer jól egyesíti a megalapozott törvényszerűségeket a kutató csoportok érdekeltiségével;
3. komplex idézetelemzési módszert dolgozott ki az élettudományok legjelentősebb folyóiratainak kiválasztására és rangsorolására;
4. által kidolgozott mennyiségi értékelési módszerek hasznosíthatók más szakterületeken is.

ti alkalmi bizottság 72 %-kal szavazta meg, hogy a Tudományos Minősítő Bizottság adja meg a biológiai (informatika) tudomány kandidátusi fokozatot.¹² Mivel a kandidátusok kérhették az egyetemi doktori címet is, így könyvtártudományi doktori címet kért és kapott az ELTE Bölcsészettudományi Karán (Marton, 1994).

A KANDIDATÚRA UTÁN –

12 Visszaemlékezésében (Marton, 2017) leírja, „... Az 'ad hoc' bizottság könyvtáros tagjai nem vették jó néven, hogy nem volt sem könyvtárosi végzettségem, sem egyetemi doktorim... máig is meg vagyok győződve: Garfieldnek köszönhetem, hogy nem húztak el, s megszületett az első magyar tudományos fozozat az említett témakörben.”

KÖNYVTÁRFEJLESZTÉSI JAVASLATOK, KRITIKÁK

A kandidátusi fokozat megszerzése után MARTON JÁNOS tovább folytatta tudományometriai vizsgálatait. Emellett tízéves távlatban elemezte a Magyarországon elérhető élettudományi folyóiratokra vonatkozó előfizetési gyakorlatot (Marton, 1986). A korábban már tételesen meghatározott magfolyóiratok (Marton, 1985b) után ezúttal az országos ellátottság került a vizsgálat középpontjába. Eredményei lehangoló képet mutattak: az előfizetések száma folyamatosan csökkent, s noha mintegy 350 orvosi könyvtár működik Magyarországon, „*nincs az élettudományoknak országos könyvtára*”. Az előfizetésekről nem állt rendelkezésre kielégítő információ. Egy, a költséghatékonyság jegyében megszületett együttműködés a dél-alföldi régió élettudományi intézményei között (Zallár & Marton, 1986) ugyan javított a kutatók szakirodalmi ellátottságán, de Marton szerint ez nem volt elegendő: országos egyeztetésre lett volna szükség. A magfolyóiratok kérdésköréhez kapcsolódva VILMON GYULÁNÉ is megszólalt a *Könyvtári Figyelőben* (Vilmon, 1987). Adatokkal alátámasztott érvelésében kiemelte a Semmelweis Egyetem Központi Könyvtárának és tagkönyvtárainak bázisszerépét. Ezek az intézmények jelentős állománnyal rendelkeztek, és országos lefedettséggel szolgáltak más fontos élettudományi folyóiratokkal is. Biztató fejlemény volt, hogy ezen könyvtáraknál nem történt központi folyóirat-törlés, sőt, új előfizetésekre is sor kerülhetett. A könyvtár háromévente lelőhely-jegyzéket adott ki, és gyors, szakszerű fénymásolási szolgáltatásával az országos igényeket is képes volt kielégíteni. Mindez alátámasztja azt a megállapítást, hogy az orvostudományi és határterületi folyóirat-ellátottság kielégítő szintűnek tekinthető. Természetesen nem maradt válasz nélkül fenti jegyzet, hamarosan kritikus és reális érvelés született (Marton, 1987).

MARTON JÁNOS *Tények, tanulságok, tudománymetria* című írásában (Marton, 1991) kritikai reflexiót fogalmazott meg egy akadémikus megjegyzéseire. Saját elemzéseit és hivatkozásait felhasználva védte meg a folyóiratokban megjelent tudományos művek értékét, hangsúlyozva, hogy „*a nyers idézetszámok összehasonlítása... nem nevezhető tudományometriai értékelésnek*”. A *Színvonal és kooperáció* című tanulmányában társszerzőivel együtt összehasonlító elemzést végzett: a Szegedi Biológiai Központ (SZBK) és egy japán kutatóintézet publikációit vetették össze (Koleszár et al., 1992). A nemzetközi folyóiratok-

ban való közlés a kutatóintézetek tudományos beágyazottságát jelzi. Tudományometriai eszközökkel vizsgálták a publikációk idézettségét és a kutatói együttműködések hatását. Az eredmények alapján kimondható: a kooperáció mind a magyar, mind a japán intézmények esetében fokozta a tudományos munka színvonalát.

Marton folytatta tudományometriai kutatásait: vizsgálta a magyar szerzők részvételét immunológiai tárgyú nemzetközi publikációkban (Miksi & Marton, 1993). Kimutatta, hogy a magas impakt faktorú folyóiratokban meglehetősen alacsony a magyar jelenlét. Azonban rávilágított arra is (Anweiler et al., 1993), hogy az SZBK-nél már évtizedes hagyománya van a magas színvonalú folyóiratokban való közlések honorálásának. A legmagasabban jegyzett, azaz Q1-es és D1-es kategóriába sorolt lapokban való megjelenést jelentős (akár 1 millió forintos) intézményi támogatás is ösztönözte.¹³

A *Hét szűk esztendő* című tanulmányban (Marton et al., 1991) az 1978–85 közötti időszak tudományos információellátottságának romlását elemezte. A helyzetelemzést tovább folytatja, s ezt követően országos szintű optimalizálási javaslatokat fogalmazott meg (Marton, 1992, 1995a).

A Világbank által 1991-ben kezdeményezett „Tan-
könyvügy és Felsőoktatási Könyvtárügy Fejlesztése” programot 1995-ben részletes kritikával elemezte (Marton, 1995b). Felhívta a figyelmet azokra a csapdákra, amelyek olyan fejlesztési tervekhez köthetők, ahol az előkészítő bizottságban nem kap helyet állományfejlesztési szakember. Véleménye szerint nem a „*sok rossz könyvtár kijavítása*” a cél, hanem a megfelelő országos magfolyóirat-állomány biztosítása. Javaslatára szerint a támogatások alapját a magfolyóiratok egypéldányos előfizetési költsége képezze. Emellett felvázolta, hogyan oszthatnák meg az egyetemek e készlet fenntartását. MARTON pályázati kritikája – különösen a könyvtárak automatizálására szánt összegek nagysága – komoly szakmai vitát váltott ki. Az illetékes könyvtárosok (Dömötör, 1995; Máder, 1995) szerint a pályázati elvárások számos szakmai és politikai feltételnek próbáltak megfelelni. Bár elismerték, hogy Marton írása számos jogos felvetést

13 <https://semmelweis.hu/jogigfoig/2024/12/09/e-6-2024-xii-06-sz-rektori-kancellari-utasitas-a-kiemelkedo-tudomanyos-publikacios-tevekenyse-elismereserol/> „A díjazás mértéke 12 hónapon keresztül havi bruttó 2 millió Ft, ha a díjazásra jogosult személy az (1) bekezdés szerinti listán egymást követő második évben is szerepel, és elsődleges affiliációja mindkét évben az Egyetem.”

tartalmaz, több javaslatát vitatták, különösen a korrupcióra tett utalásait utasították vissza. A válaszcikkek a komplex fejlesztési programok egyes elemeit részletesen bemutatták, kiemelve az automatizálás fontosságát. A folyóiratok beszerzése kapcsán a közbeszerzési eljárások visszasságaira is felhívta a figyelmet (Marton, 1997). Megkérdőjelezte az ügynökségi közvetítések szükségességét, hiszen a folyóiratok ára fix, a közbeszerzés csupán az ügyintézés díjának tendereztetésére vonatkozik. Részletesen bemutatta a közbeszerzési eljárás ellentmondásait és feleslegességét.

MARTON tovább folytatja elemzéseit (Marton, 1995a; Marton & Sóti, 1997; Szénási et al., 1995), országos szintű cselekvési programot hirdet meg (Marton, 1998b) az élettudományi folyóirat-ellátás optimalizációjára. Véleménye szerint élettudományi magfolyóiratokat 2 sorozatban szükséges megrendelni központi keretből, s a 4 orvosegyetem Központi Könyvtárai vállalják egy-egy fél sorozat elhelyezését, s az ezekből történő hatékony – internetes hozzáférésű – szolgáltatást. Természetesen az intézmények saját előfizetéseiket revideálják, s a központi rendeléseken kívül nem magfolyóiratokat, hanem egyéb, esetleg kevésbé jelentős folyóiratokat fizethetnének elő – ezzel bővítve az országos élettudomány folyóirat lelőhelyeket. Ezek a javaslatok nem találtak megfelelő visszhangra, bár az ezredfordulón egyre hangsúlyosabbá vált minden könyvtárban a tudományos folyóiratok rangsorolása, fontossága, s az előfizetések kérdése. Napjainkban a folyóiratok minőségét már quartilisek és decilisek (pl. Q1, D1) alapján jellemzik, s óriási, tízezret meghaladó folyóiratcím áll teljes szöveggel a kutatók rendelkezésére. Azonban évtizedekkel ezelőtt a hagyományos könyvtári állomány-szervezés az olvasók konkrét igénye alapján történt, s a meglévő állomány megőrzésén alapult. Az állomány revíziója bibliometriai megközelítés alapján teljesen idegen volt. Persze az idéztelemzések világszerte fejlődtek, s azok jelentős átalakulásáról szól a Könyvtári figyelőben megjelent „*oknyomozó idéztelemzés*” az élettudományi folyóiratokkal kapcsolatban (Marton et al., 2000).

A SZOTE könyvtárigazgatói munka révén szorosabb lett a klinikai orvosokkal való kapcsolata. A professzorok ismerték publikációit, s így kapott felkérést a *Klinikai gasztroenterológia* című alapműben (Lonovics – Tulassay – Varró, szerk.) egy fejezet kidolgozására. A „Gastroenterológiai forrásmunkák” című fejezet tételesen bemutatja a releváns külföldi folyóiratok hazai lelőhelyeit, idézettségi adata-

ikat, és súlyszám szerinti rangsorolást is alkalmaz (Marton, 2003). A szerzőség kérdését is kritikusan vizsgálja és javaslatokat tesz a szerzőszaporítás jelenségének mérséklésére (Marton et al., 2004).

A Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem (SZOTE) önállóságának megszűnése után, beolvadt a Szegedi Tudományegyetem rendszerébe, annak egyik karaként. A könyvtárak integrációja 2004-ben zajlott le, amellyel egy időben MARTON JÁNOS könyvtárigazgatói megbízatása is lezárult. Az új struktúrában szakreferensi beosztást kapott és bár már nem irányított munkatársakat, továbbra is aktívan folytatta tudományometriai elemzéseit. Szerzőtársai részben továbbra is könyvtárosok (Marton & Báló, 2007; Marton & Pap, 2010; Marton et al., 2006), azonban kiváló orvosok, akadémikusok is méltónak tartották a közös kutatómunkára, közös publikációra (Marton et al., 2004; Wenner & Marton, 2006). Ezek közül kiemelkedik a kardiológiai témájú vizsgálat (Wenner & Marton, 2006), amelynek célkitűzése tanítható tankönyvi megálapítást fogalmaz meg: „Az élettudományok a publikációk vizsgálatán alapuló bibliometriai értékelés ideális közegét képezik, hiszen itt a folyóiratcikkek a tudományos kutatás eredményeinek kizárólagos primer hordozói.” Vizsgálatában a „láthatatlan kollégium” fogalmát alkalmazva nemzetközi kutatócsoportok tevékenységét hasonlította össze egy magyar csoportéval. Elemezte a közlési gyakoriságot, a hasonlósági indexet, és kapcsolat-ábrákat készített. Kifejlesztett egy új bibliometriai módszert is, amely az összetett, interdiszciplináris témák „láthatatlan kollégiumának” azonosítását, valamint a releváns magfolyóiratok feltérképezését teszi lehetővé – túllépve a pusztán idézetszámokon, kezelve az impakt faktor alkalmazhatósági korlátait ezeknél a témáknál.

Az impakt faktor (IF) hazai elterjedésével párhuzamosan egyre gyakoribbá váltak a hibás értelmezések és az ezekre épülő pontatlan teljesítményértékelések. MARTON számos tanulmányban (Marton et al., 2006; Marton et al., 2004) részletesen bemutatta az értékelés sokszínű tényezőit. Ismertette a külföldi szakirodalomban fellelhető problémákat is: például azt, hogy sok folyóirat idézetnövelő stratégiákat alkalmaz az IF emelése érdekében. Megállapította, hogy az idézetszámok szakterület-függők, és azok kiegyenlítésére többféle korrekciós módszer létezik. Ő maga szerzőtársaival együtt kidolgozott egy kifinomult értékelési eljárást: az IF-et kombinálta a szerzőszámokkal és folyóirat-rangsorokkal, így hozva létre a kutatói teljesítmény pontosabb értékelésére szolgáló modellt (Marton

et al., 2006). E vizsgálatok egyike az SZTE Általános Orvostudományi Karának klinikai és elméleti intézetei közti szerzői együttműködést elemezte. Megállapította, hogy az alacsonyabb IF értékű lapok esetén kisebb az átlagos szerzőszám, míg az intézményi kooperációval járó közlemények magasabb IF értéket és kutatási színvonalat eredményeznek (Marton & Báló, 2007b). Egy másik közleményben MARTON az élettudományok, különösen a farmakológia területén vizsgálta az országok közötti cikkszámokat, idézettségi mutatókat és a legproduktívabb kutatók teljesítményét. Kritizálta a „publish or perish” jelenséget, vagyis azt a kényszert, amely a minőségi publikálás helyett a mennyiséget helyezi előtérbe. Rámutatott: „a cikkszámok keveset mondanak a színvonalról, az átlagos idézettség nem ad képet a tényleges aktivitásról”. Véleménye szerint a tudományos teljesítmény igazságos értékelésének kulcsa a kiválóság mértéke és annak megfelelő súlyozása (Marton, 2009). Ismételten foglalkozik az impakt faktorról, a kifogásokkal, a helytelen használattal és indokolja, hogy miért alkalmas a tudományos teljesítmény jellemzésére. „Az intenzitás és az effektivitás kéz a kézben jár... az intenzíven dolgozókat kell és érdemes támogatni az egész tudományírányítás számára releváns” (Marton & Pap, 2010). A gasztroenterológiai forrásmunkákkal már foglalkozott, azonban 2011-ben egy hosszabb műve jelent meg (Marton, 2011) a gasztroenterológia és hepatológia bibliometriai és tudománymetriai vonatkozásaival kapcsolatban. Nem csak a gasztroenterológia „hotfield”-jeivel foglalkozik, hanem a „Tudományos folyóiratcikk készítése” címszó alatt részletesen, pontról pontra leírja a helyes publikációs folyamat – leginkább a szerzőkre vonatkozó – lépéseit (Marton, 2011).

SZEMLÉK – A LEGFRISSEBB INFORMÁCIÓK ÉRTÉKELÉSE ÉS KRITIKÁJA

Nagyszámú eredeti közleményei mindig tartalmazták az adott témával kapcsolatos legfrissebb irodalmat. Ennek ismeretében kapott felkéréseket bírálatok, recenziók írására. A BRAUN TIBOR és BUJDOSÓ ERNŐ szerkesztésében megjelent „A tudományos kutatás minősége” című kötet kapcsán a Könyvtári Figyelő Szemle rovatában látott napvilágot egy alapos, elemző értékelés (Marton, 1985a). A meghatározó cím – „Virágot a tudománymetriának” – már önmagában utal a szerző mély tiszteletére, sőt, szinte megszállottságára a téma iránt, amely csaknem minden mondatban érezhető. Legyen szó elismerő véleményről egy-egy tanulmánnyal

kapcsolatban, vagy épp a tudománymetria térnyerését akadályozó neuralgikus pontokra való rámutatásról – a belső elköteleződés végig tapintható. Fordítást és recenziót készített aktuális könyvtári fejlesztésekről, például Afrika könyvtárügyi helyzetéről (Marton, 1988).

Ezt követően jelent meg „Válaszúton a tudományos könyvtárak” című tanulmánya (Marton, 1989), amely az American Scientist 1988-as cikkének magyar nyelvű változata. Ebben bemutatja az integrált könyvtári rendszer (OPA) fogalmát, ismerteti az elektronikus adathordozókat és a számítógépes szolgáltatások szerepét, mindezt a könyvtáros szakma számára közérthetően.

1998-ban a Könyv Könyvtár Könyvtáros folyóirat szerkesztőségének felkérésére elemzi TUULIKKI NURMINEN közleményét (Marton, 1998a) amelyben a finn állománybeszerzési modellt hasonlítja össze a magyarországi adatokkal. A finn statisztikák jól tükrözik az állami támogatások hatékonyságát, azonban az ellátottságot – szerinte hibásan – a hallgatói létszámhoz viszonyítva értékelik, holott annak színvonala sokkal inkább az oktatott és kutatott szakterületek jellegétől függ. A cikk végén rámutat: Magyarországon nincs hivatalos adatgyűjtés, így nem lehetséges hasonlóan magas színvonalú elemzéseket készíteni. Sajátos, személyes hangvételű referátumot ír VINKLER PÉTER könyvről (Vinkler, 2010; Marton, 2011), melyben életrajzi elemeket is megoszt: első találkozása a tudománymetriával 1977-ben történt, amikor meghallgatta BRAUN TIBOR és RUFF IMRE előadását Szegeden. Ez indította el pályáját, amelyet az SZBK akkori igazgatója, STRAUB F. BRUNÓ akadémikus is támogatott. 1978-ban egy igazságosságra törekvő tudománymetriai értékelést készített az intézmény kutatóiról – ez lett az ún. „Marton Lista”. A lista összeállításához alkalmazott szempontok szinte egyetlen kutatóra sem illettek rá teljes egészében, mégis sikerült kimutatni, hogy a „jó helyen közölt cikkek száma” évről évre növekedett. Ezt a munkát később a Szent-Györgyi Albert Tudományegyetemen is folytatta: az évenként kiadott publikációs kötetekben feltüntették az impakt faktorokat és azok összegét intézetenként. Ezek nem arattak egyértelműen sikert, azonban igen nagy ösztönző erejük volt¹⁴. A recenzió végén megjegyzi, hogy „nem lehet csak pozitívumokat írni”,

14 A Semmelweis Egyetemen az MTMT-be feltöltött anyagok alapján minden év december végén 100-as listákat készítünk. Ezeknek sem volt túl nagy sikere, azonban az MTMT-be történő adatbevitel – külön anyagi támogatás nélkül – határozottan javult.

ám a kötet a lehető legnagyobb elismerést kapja: „A tudománymetria képes a felszín alá hatolni... A Vinkler-könyvben összegyűjtött, rendszerezett, elemzett és letisztított fogalmak, törvények... szükségesek, ötleteket adhatnak...”

2003-ban pedig MCGINTY cikkét referálja (Marton, 2003b), amely az Ulrich's Periodicals Directory sokoldalú felhasználási lehetőségeit tárja fel.

ÁLLANDÓ LELKESÍTŐ TÁRSA: SZENT-GYÖRGYI ALBERT

Tudománymetriai kutatásai mellett MARTON JÁNOS pályafutását végigkísérte Szent-Györgyi Albert személye és szellemi öröksége is. Édesapja régi indexében megtalálta Szent-Györgyi aláírását, s kiváltságnak tekintette, hogy 1973 októberében, az MTA Szegedi Biológiai Kutatóközpont megnyitó ünnepségén személyesen is találkozhattak (Marton & Pap, 2017; Újszászi, 2017a). Mélységes tisztelettel tekintett rá mint tudósra, de mindenekelőtt mint emberre. Korábbi szerzőtársával, PAP KORNÉLIÁVAL szoros együttműködésben kezdte feltérképezni a Szent-Györgyivel kapcsolatos forrásmunkákat. E közös kutatás eredményeként született meg a *„Kihívások, küzdelmek, kalandok a tudományban és a társadalomban – Szent-Györgyi Albert Magyarországon”* című kötet (Marton & Pap, 2017). A szerzők kivételes alapossággal dolgoztak: utánajártak a népszerű és a szakirodalomban gyakran felbukkanó téves vagy hibás adatoknak – nem egy közülük magától Szent-Györgytől származott –, és célul tűzték ki ezek tisztázását.

A mű két szerzőjével készített interjú (Újszászi, 2017b) során a munka részleteiről kiderült: legalább ezer cikket néztek át, folyamatos párbeszédben osztották meg egymással az újabb és újabb forrásokban talált információkat. Olykor egyetlen félmondat hitelesítéséhez több könyvet kellett átböngészniük. A könyv első kilenc fejezete MARTON JÁNOS munkája, míg az utolsó öt fejezetet PAP KORNÉLIA írta. MARTON véleménye szerint ezek a fejezetek akár külön-külön is megállnák a helyüket: olyan mélységűek, gazdag irodalmi hivatkozásokkal és történeti alapozással rendelkeznek, hogy különálló monográfiaként is megjelenhetnének. EUGEN GARFIELD halálának évfordulójára, 2017-ben jelent meg utolsó publikációja (Marton, 2017). Itt nem csak GARFIELD munkáját, munkakörülményeit s eredményeit mutatta be, hanem őszintén és nyíltan beszélt saját magáról is: személyes emlékeiről az MTA SZBK számítógépénél az adatbevitel *„addig tartott, amíg a kezem el nem gémberegett”*.

Megemlékezik az első közleményeinek egyikéről (Marton, 1978), mely a világon az első volt, amelyben az IF-et a kutatói teljesítmény jellemzésére használták. Kiemeli, hogy a „Journal of the American Society for Information Science” folyóiratban Ő az első magyarországi szerző s GARFIELD 1982-ben készített egy „világválogatott” tudománymetriai bibliográfiájában is szerepel ez a közleménye.

MARTON JÁNOS TUDOMÁNYOS ÉLETMŰVÉNEK ÖSSZEFOGLALÁSA

MARTON JÁNOS tudományos pályája több évtizeden átívelő, szellemi értelemben igen gazdag és átfogó tevékenységet ölel fel, különös tekintettel a tudománymetria, a könyvtárfejlesztés és az élettudományi információellátás területére. Kandidátusi fokozata elnyerése után kutatásai nem lankadtak, hanem új irányokat és mélyebb rétegeket tártak fel: folyamatosan vizsgálta a tudományos közlés, az idézettség és a publikációs teljesítmény hazai és nemzetközi összefüggéseit, emellett aktívan részt vett az orvostudományi könyvtárak állományának stratégiai fejlesztésében.

Munkásságának egyik sarokkövét az élettudományi folyóirat-ellátottság országos szintű elemzése jelentette. Vizsgálatai rámutattak arra, hogy bár számos orvosi könyvtár működik Magyarországon, az élettudományok területén nem létezett valódi országos központi ellátottság. Az együttműködéseknek és hálózatos modellalkotási javaslatainak (pl. Zallár & Marton, 1986) célja a szakirodalmi hozzáférés javítása volt, mégis számos javaslata ellenállásba ütközött az intézmények részéről. A magfolyóiratok meghatározásán és besorolásán keresztül törekedett az optimális állományfejlesztés tudományos megalapozására.

Tudománymetriai szempontból MARTON egyaránt foglalkozott idézetelemzéssel, impakt faktorok értékelésével, szerzői együttműködések vizsgálatával és tudományterületi publikációs aktivitásokkal. Különösen kiemelendő a hazai és külföldi szerzőségi mintázatok összevetése, amely feltárta a magyar kutatók alulreprezentáltságát a kiemelkedő nemzetközi folyóiratokban, ugyanakkor rámutatott arra is, hogy az intézményi kooperáció érdemben növeli a tudományos teljesítmény láthatóságát és minőségét.

Kritikai érzéke és reformszándéka számos esetben vitát gerjesztett: például a világbanki könyvtárfejlesztési programok kapcsán hangsúlyozta, hogy nem az „előregedett könyvtárak javíthatása” a cél, hanem egy korszerű, magfolyóiratokra alapozott

országos információs infrastruktúra kialakítása. A publikációiban részletezett költségmodellek és szervezetfejlesztési javaslatok megelőzték korukat, és máig hivatkozási pontként szolgálhatnak. Könyvtárigazgatóként különös gondot fordított a szolgáltatások hatékonyságára, a számítógépesítés megvalósítására és a helyi kutatói közösség tudományos támogatására. A közbeszerzési rendszert is kritikusan elemezte, külön felhívva a figyelmet azokra a strukturális ellentmondásokra, amelyek a folyóiratok beszerzését érintették.

Az évek során számos új értékelési modellt dolgozott ki, amelyek figyelembe vették az idézettszámok szakterületi sajátosságait, az impakt faktorok torzító hatásait, valamint a szerzőségben rejlő tudományos teljesítményt. A bibliometriai értékelések során új szempontokat vezetett be: például a „láthatatlan kollégium” koncepcióját és kapcsolatháló-alapú térképezést, amelyek lehetőséget adtak az interdiszciplináris kutatások pontosabb értelmezésére.

Életműve mégis túlmutat a számokon és grafikonokon. Szakmai tudatosságát mély emberi érdeklődés és történeti érzékenység is kísérte: különösen szoros kapcsolat fűzte SZENT-GYÖRGYI ALBERT munkásságához és emlékéhez. Pap Kornéliával közösen írt kötetük, *Kihívások, küzdelmek, kalandok a tudományban és a társadalomban* hiteles, forrás-alapú monográfia, amely több száz dokumentum elemzése alapján idézi meg Szent-Györgyi szellemi örökségét. MARTON e munkáját nem pusztán történészi elhivatottság, hanem személyes tisztelt és tudományos felelősség vezérelte.

Publikációs tevékenysége lezárultával MARTON JÁNOS öröksége tovább él. Elemzései, vitái és javaslatai olyan kérdésekre mutattak rá, amelyek ma is aktuálisak: hogyan mérhető a tudomány értéke? Miként lehet összehangolni a kutatás, az oktatás és az információs szolgáltatás érdekeit? Munkássága nemcsak tudományos eredményekben, hanem szemléletformáló hatásban is mérhető. Mindezzel kivételes példát állított mind a tudományos közösség, mind a könyvtári és információs szakma számára.

MARTON JÁNOS tehát olyan szakember volt, aki **nemcsak mérte a tudományt, hanem értette is**. Életműve túlmutat a tudományos közlemények számán. Bár nem volt sikeres, népszerű könyvtáros, mégis irányt mutatott, **hogyan kapcsolható össze a tudás, a struktúra és a társadalmi felelősség**.

Hivatkozásjegyzék

- Anweiler, J., Tóth, E., & Marton, J. (1993). Tudóselvándorlás. Nem az megy és nem az marad, akinek kéne. *MAGYAR TUDOMÁNY*, 38(100)(5), 568-571.
- Dömötör, L. (1995). Hogy mi kell? Sok minden, de vizsály nem! *TUDOMÁNYOS ÉS MŰSZAKI TÁJÉKOZTATÁS*, 42(11-12), 459-460.
- Koleszár, V., Lovas, L., & Marton, J. (1992). Színvonal és kooperáció (Magyar-japán összehasonlító elemzés). *MAGYAR TUDOMÁNY*, 37(99)(8), 983-987.
- Máder, B. (1995). Eklektikus válaszféle Marton Jánosnak. *TUDOMÁNYOS ÉS MŰSZAKI TÁJÉKOZTATÁS*, 42(11-12), 456-459.
- Marton, J. (1973). Az ETO és a tárgyszókatalógus komplex alkalmazása nagykönyvtárakban. *KÖNYVTÁRI FIGYELŐ*, 19, 265-272.
- Marton, J. (1975). Egy biológiai szakkönyvtár tartalomfeltáró katalógusa. *TUDOMÁNYOS ÉS MŰSZAKI TÁJÉKOZTATÁS*, 22(5), 356-359.
- Marton, J. (1976). A tudományos folyóiratok szerepe a biológus kutatók szakirodalmi tájékozódásában. *TUDOMÁNYOS ÉS MŰSZAKI TÁJÉKOZTATÁS*, 23(5), 203-206.
- Marton, J. (1977). A kis kutatóhelyek folyóirat-ellátásáról. *MAGYAR TUDOMÁNY*, 22(84)(11), 854-855.
- Marton, J. (1978). Hol publikáljanak a magyar kutatók? - Magyar publikációk külföldi folyóiratokban (Bibliometriai vizsgálatok az élettudományok területén). *MAGYAR TUDOMÁNY*, 23(85)(12), 922-926.
- Marton, J. (1979). Az élettudományi folyóirat-ellátottság alakulása Magyarországon 1970-1976 között. *TUDOMÁNYOS ÉS MŰSZAKI TÁJÉKOZTATÁS*, 26(9), 396-399.
- Marton, J. (1981a). Changes in the time distribution of biochemical article references from 1962 to 1977. *SCIENTOMETRICS*, 3(5), 397-400. <https://doi.org/10.1007/BF02017577>
- Marton, J. (1981b). Idézettség és színvonal (Kutatóhelyek tudományos tevékenységének scientometriai vizsgálata). *MAGYAR TUDOMÁNY*, 26(88)(2), 126-131.
- Marton, J. (1982a). Bibliometria a "bibliometriáról". *TUDOMÁNYOS ÉS MŰSZAKI TÁJÉKOZTATÁS*, 29(12), 526-527.
- Marton, J. (1982b). Scientometriai módszer kutatók és kutatócsoportok értékelésére. *TUDOMÁNYOS ÉS MŰSZAKI TÁJÉKOZTATÁS*, 29(10), 391-395.

- Marton, J. (1983). Causes of low and high citation potentials in science. Citation analysis of biochemistry and plant physiology journals. *JOURNAL OF THE AMERICAN SOCIETY FOR INFORMATION SCIENCE*, 34(4), 244-246. <https://doi.org/10.1002/asi.4630340403>
- Marton, J. (1985a). A tudományos kutatás minősége. *KÖNYVTÁRI FIGYELŐ*, 31(6), 665-668.
- Marton, J. (1985b). Az élettudományok legfontosabb folyóiratai: biológia és orvostudomány. *KÖNYVTÁRI FIGYELŐ*, 31(6), 583-602.
- Marton, J. (1985c). Obsolescence or immediacy? Evidence supporting Price's hypothesis. *SCIENTOMETRICS*, 7(3-6), 145-153. <https://doi.org/10.1007/BF02017142>
- Marton, J. (1986). Az élettudományi magfolyóiratok előfizetése Magyarországon 1974 és 1983 között. *KÖNYVTÁRI FIGYELŐ*, 32(2), 173-177.
- Marton, J. (1987). Mi az országos? Válasz Vilmon Gyulánénak. *KÖNYVTÁRI FIGYELŐ*, 33(3), 284-285.
- Marton, J. (1988). Aspects of African librarianship: a collection of writings. Afrika könyvtárügyéről : cikkgyűjtemény. *KÖNYVTÁRI FIGYELŐ*, 34(1), 107-109.
- Marton, J. (1989). Dionne, R.J.: Válaszúton a tudományos könyvtárak. *TUDOMÁNYOS ÉS MŰSZAKI TÁJÉKOZTATÁS*, 36(4), 175-177.
- Marton, J. (1991). Tények, tanulságok, tudománymetria. *MAGYAR TUDOMÁNY*, 36(98)(6), 722-724.
- Marton, J. (1992). Tudósok tudása: természettudományi információellátás Magyarországon. *ORVOSI KÖNYVTÁROS*, 32(4), 258-266.
- Marton, J. (1994). Mire búskomorrá váltam volna, felvirradt a napom. *KÖNYVTÁRI LEVELEZŐ/LAP*, 6(9), 4-5.
- Marton, J. (1995a). A magyar tudományos könyvtárak lepusztulása az elmúlt 25 évben. Szemle az élettudományi folyóirat-állományok fölött. *TUDOMÁNYOS ÉS MŰSZAKI TÁJÉKOZTATÁS*, 42(1), 3-6.
- Marton, J. (1995b). Mi kell a magyar felsőoktatási és tudományos könyvtáraknak? A világbanki pályázat állománygyarapítási direktívái. *TUDOMÁNYOS ÉS MŰSZAKI TÁJÉKOZTATÁS*, 42(11-12), 451-456.
- Marton, J. (1997). A tudományos folyóiratok közbeszerzési visszasságai. *TUDOMÁNYOS ÉS MŰSZAKI TÁJÉKOZTATÁS*, 44(10), 379-381.
- Marton, J. (1998a). Alábbvaló nemzet vagyunk? A felsőoktatási szakirodalmi ellátásban bizonyosan! *KÖNYV KÖNYVTÁR KÖNYVTÁROS*, 7(5), 13-17.
- Marton, J. (1998b). Helyzetelemzés és cselekvési program az élettudományi folyóirat-ellátás országos szintű optimalizálására. *TUDOMÁNYOS ÉS MŰSZAKI TÁJÉKOZTATÁS*, 45(12), 485-487.
- Marton, J. (2003). A gastroenterológiai forrásmunkák. In J. Lonovics, Z. Tulassay, & V. Varró (Eds.), *Klinikai gastroenterologia* (pp. 743-752). Medicina Könyvkiadó.
- Marton, J. (2009). Tizenkét futam az európai tudománymetriai mezőnyben. Élettudományok. *TUDOMÁNYOS ÉS MŰSZAKI TÁJÉKOZTATÁS*, 56(3), 118-123.
- Marton, J. (2011). A gasztroenterológia és hepatológia bibliometriai és tudománymetriai vonatkozásai. In J. Lonovics, E. Nemesánszky, L. Simon, Z. Tulassay, & T. Wittmann (Eds.), *Varró Gasztroenterológia [3. kiad]* (pp. 909-922). Medicina Könyvkiadó.
- Marton, J., Anweiler, J., & Tóth, E. (1991). Hét szűk esztendő. A magyar tudomány információellátásának leromlása 1978-1985 között - négy élettani diszciplína külföldi folyóiratbeszerzéseit például véve. *TUDOMÁNYOS ÉS MŰSZAKI TÁJÉKOZTATÁS*, 38(8), 325-328.
- Marton, J., & Báló, S. (2007). Szerzőiegyüttműködés, vagy "feliratkozás"? : impakt faktoros orvostudományi folyóiratcikkek tudománymetriai elemzése a szerzőszám, az intézetek közti együttműködés és a színvonal szemszögéből. *ORVOSI HETILAP*, 148(12), 559-562.
- Marton, J. (2017). Garfield, makrokozmosz, mikrokozmosz. *ORVOSI KÖNYVTÁRAK*, 14(2), 58-61.
- Marton, J., & Lengyel, G. K. (1983). Tudatlan tudósok? Tájékozódás (folyóirat)csata után a biológiáról. *TUDOMÁNYOS ÉS MŰSZAKI TÁJÉKOZTATÁS*, 30(5), 189-191.
- Marton, J., & Pap, K. (2010). Mit tud az impaktfaktor? *MAGYAR TUDOMÁNY*, 171(7), 811-815.
- Marton, J., & Pap, K. (2017). *Kihívások, küzdelmek, kalandok a tudományban és a társadalomban. Szent-Györgyi Albert Magyarországon*. Gondolat Kiadó.
- Marton, J., Pap, K., & Hulesch, H. (2006). Impakt faktor és kutatási teljesítmény - az értékelés gyakorlata. *MAGYAR TUDOMÁNY*, 167(1), 92-98.

- Marton, J., Pávai-Vajna, E., & Terjék, Z. (1983). Szükségletek, ellátottság, takarékoság. Biokémiai folyóiratok előfizetése Magyarországon. *ORVOSI KÖNYVTÁROS*, 23(3), 244-259.
- Marton, J., Radó, R., & Sramek, R. (2000). A hivatkozásszám nő, az elavulás csökken. Van-e kapcsolat? Idéztelemzéses oknyomozás élettudományi folyóiratokban. *KÖNYVTÁRI FIGYELŐ*, 46(3), 354-362.
- Marton, J., & Sóti, L. (1997). A felsőoktatási intézmények szakirodalmi ellátásának többlettámogatásáról. *MAGYAR FELSOŐOKTATÁS*, 7(10), 16-18.
- Marton, J., Varró, A., & Varró, V. (2004). Impakt faktor és tudományos teljesítmény. *MAGYAR TUDOMÁNY*, 49(111)(12), 1395-1403.
- Miksi, S., & Marton, J. (1993). Tudománymetriai elemzés és értékelés a magyar immunológiáról. *MAGYAR TUDOMÁNY*, 38(12), 1497-1500.
- Szénási, E., Virág, R., & Marton, J. (1995). A tudomány árad, a könyvtárak apadnak, mi lesz a tudással? (A vezető orvostudományi folyóiratok fogvatkozása Magyarországon). *ORVOSI HETILAP*, 136(45), 2463-2466.
- Újszászi, I. (2017a). Tények és tévedések hálójában. *SZEGEDI EGYETEM*, 2017(Különszám), 16-17
- Újszászi, I. (2017b). Könyvpremier szennzációk: érettségi tétel lesz Szent-Györgyi Albert életútja <https://m2.mtmt.hu/api/publication/36233894>
- Vilmon, G. (1987). Magfolyóirat ügyben! Hozzászólás Marton János cikkeihez. *KÖNYVTÁRI FIGYELŐ*, 33(3), 282-283.
- Védés. Az élettudományi folyóirat szakirodalom tudománymetriai vonatkozásai, printed material: MTA doktori értékezés; MTA DT, Bp., 1985 / Marton János. In. Budapest: Akadémiai Levéltár 200. TMB 3369/2.
- Wenner, G., & Marton, J. (2006). Egy magyar kardiológus kutatócsoport publikációs eredményessége nemzetközi összehasonlításban. *CARDIOLOGIA HUNGARICA*, 36(3), 189-193.
- Zallár, A., & Marton, J. (1986). Együttműködés a biológiai-orvostudományi szakirodalom rendelkezésre bocsátásában. *ORVOSI KÖNYVTÁROS*, 26(1), 35-48.

MKE 56. VÁNDORGYŰLÉS – DEBRECEN, 2025. 07. 09-12. ÖSSZEFOGLALÓ

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete által évente megrendezett vándorgyűlés jelentős seregszemléje hivatásunknak. Az eseménydús rendezvényről idén három kolléga számol be az Orvosi Könyvtárak olvasóinak.

OROS SÁNDOR, az MKE vezetőségi tagja

A vándorgyűlést idén 56. alkalommal rendezi meg az MKE. Minden évben közel egyéves tervezési folyamat és gondos szervezés előzi meg. Az adott év vándorgyűlésén már kihirdetik a következő évi helyszínt. A tematika megfogalmazásánál az MKE vezetősége arra törekszik, hogy a tagságtól hozzájuk eljutott információk és igények alapján határozzák meg, a Vándorgyűlés tematikájaként olyan iránymutatást adjanak, amelyhez a kollégák leginkább tudnak csatlakozni. A témamegjelölést aztán a szekciók töltik meg tartalommal. A 2025-ös év mottója a **„Könyvtárak a kultúra, a tudomány és a közösségek szolgálatában”** volt. Ez a téma jelenleg nagyon aktuális, a szakmát előre vivő gondolat, hiszen a tudomány és a közösségek szolgálata a „közösségi tudomány” témaköre az elmúlt időszak jelentős topikjává vált, amelyhez a könyvtárak a saját eszközeikkel és közösségük megszólításával aktívan hozzá tudnak járulni.

A szervezés hatalmas feladat mind az elnökség, mind a helyi szervezők számára, hiszen a rendezők minden évben 5-600 kolléga részvételére számíthatnak. A rendezvény hagyományai szerint, a „nulladik napon” a helyi intézmények (könyvtárak, múzeumok, egyéb látnivalók) látogatásával maga a rendezvényhelyszín mutatkozik be. Az idei Vándorgyűlésen különösen gazdag nulladik napi programra adott lehetőséget, hogy Debrecenben megyei könyvtár, annak városi hálózata, egyetemi és nemzeti könyvtár, illetve iskolai könyvtárak is vannak.

Első nap: Plenáris ülés, ahol hagyományosan ünnepi köszöntők hangzottak el, valamint díjakat, elismeréseket adtak át.

A plenáris ülés után azonnal elkezdődtek a szekcióülések. A szekciók nagy száma miatt – 16 szekció volt – kétnaposra tervezték a szekciók programját, hogy a kollégák kényelmesen eljussanak minden őket érdeklő előadásra.

A rengeteg szakmai információ után, a szombati záró

nap szabad programjain – a poroszlói Ökocentrumban, mádi bortúrán, vagy debreceni városnéző kiránduláson – lazíthattak a Vándorgyűlés résztvevői.

A szervezők érzékelik, hogy évről évre egyre kevesebb a szakmai konferencia, ezért súlyt helyeznek arra, hogy a Vándorgyűlésen komoly szakmai munka folyjék a szekciókban. De ugyanilyen fontos az is, hogy ezzel kötetlen találkozási lehetőséget is biztosítsanak a kollégáknak.

Elnökségi tagként, szervezői és protokolláris feladatok mellett kevesebb előadáson tudtam részt venni. A legtöbbet számomra idén a marketing szekció adta. A vándorgyűlésen már jó néhány éve jelen van a kulturális marketing témaköre. A szekció közönsége nem kizárólag a felhasználók számának növelését, hanem összességében az olvasás és a könyvkultúra, illetve egyáltalán a kultúra népszerűsítését célzó előadásokat hallgathatott. A cél, hogy a könyvtárak és szolgáltatásaik „jelen legyenek” az emberek gondolkodásában.

HALMOSI BERTA, Illyés Gyula Könyvtár, Szekszárd

Én fejlődni mentem oda, szeretnék egyre többet és többet tudni a szakmáról, kíváncsi vagyok rá, hogy bizonyos dolgokat hogyan látnak más kollégák. A szekcióelőadásokon túl nekem legérdekesebbek a könyvtárlátogatások, az ott látott jó gyakorlatok voltak. Az Élettudományi Könyvtárban nagyon tetszett, ahogy meg szeretnék fogni a fiatalokat, az egyetemista korosztályt, például a modern, női feliratokkal. A Bölcsészettudományi Könyvtárban pedig nagyon szépen egybeolvadt a tradíció és a modernitás. Mindkét helyen megismerkedhettünk néhány jó gyakorlattal, különösen tetszett a tanulószobák lefoglalásához használt időpontfoglaló rendszer. A programban voltak kötött témájú szekcióülések. Ezek közül a „zöld könyvtár” szekciót a mi könyvtárunk szervezte, a saját zöld könyvtári eredményeinkről a Europe Direct-es kollégánk, KOVÁCS NORBERT beszélt és a szekciót a mi igazgatónk, LIEBHÄUSER JÁNOS vezette. A workshop jellegű programok közül bennem a mesterséges intelligenciával kapcsolatos hagyott maradandó élményt. Nagyon jók voltak a körbevezetések, intézménylátogatók lehetőségek és hasznos volt az expó jellegű, kirakodós program, ahol

a könyvtárakat segítő, hozzájuk kapcsolódó cégek mutakozhatnak be, tőlük lehet kérdezni a termékeikről. Az egész Vándorgyűlés nagyon érdekes volt, és persze fontosak voltak azok a kulturális programok, meg kávé melletti beszélgetések is, amelyek az ismerkedést, kapcsolatépítést voltak hivatottak elősegíteni. Rengeteg ötletet hoztunk haza a munkatársaimmal, melyeket továbbgondolva szeretnénk felhasználni a saját szolgáltatásaink megújításához, bővítéséhez.

KOVÁCS NORBERT, Illyés Gyula Könyvtár, Szekszárd

A Vándorgyűlés zöld szekcióját már harmadik éve a mi könyvtárunk szervezi. Ebben az évben **„Partnerkapcsolatok zöld civil szervezetekkel”** címet adtuk a témának. Van egy kezdeményezésünk, egy országos zöldkönyvtári hálózat létrehozásán dolgozunk – német mintára, mert külföldön azért ez már jobban működik. A zöld könyvtár gyakorlatilag a természet- és környezetvédelmet célzó lakossági szemléletformálás könyvtári eszközökkel, amelybe beletartozik egy „zöld gyűjtemény”, a témával kapcsolatos könyvekből és dokumentumokból, a „zöld” programok szervezése és a mindezzel kapcsolatos szemléletformáló kommunikáció. De ide tartozik az is, hogy a könyvtár mint épület a tereinek, működésének környezettudatos formálásával az ember és környezet közötti harmóniát hogyan képviseli. A mi könyvtárunk ehhez a '90-es évek óta létező, nemzetközi mozgalomhoz csatlakozva próbálja megtalálni azokat az együttműködési formákat, amelyekkel ez a szemlélet és gyakorlat minél szélesebb körben továbbadható. Ennek egyik

lehetősége a Vándorgyűlés zöld könyvtári szekciójában való szerepvállalásunk. A rendezvényen nekem nagyon tanulságos és inspiráló volt a nagykanizsai könyvtár által bemutatott partneri együttműködés. Ők a Jane Goodall Intézet regionális képviselőjeként, ökológiai szemléletű környezeti nevelési programjaikkal azt célozzák, hogy úgy növekedjen föl egy gyermek, hogy nyitott legyen, óvja és védje a környezetet és így is gondolkodjon a világról.

Jelen összeállítás készítője, **EGLÉNÉ FEKETE ZSUZSANNA** kolléganőnk, a Tolna megyei Balassa János Kórház Orvosi- Egészségtudományi Könyvtár könyvtárosa a fentiek az alábbiakkal egészítette ki: Az orvosi könyvtárak részéről a zöld könyvtári működéshez ott lehet a kapcsolódás, hogy a fenntarthatóságnak van egy tag fogalma, annak szociális és egészségügyi vetületével. Ezen belül sok mindenre gondolhatunk – mentális egészség, sport, a társadalom egészsége testi és lelki értelemben –, ezek is a fenntarthatóság elemei. Vagyis, hogy a társadalom maga képes-e a fenntarthatóságát, a környezethez és a természethez való viszonyát úgy szabályozni, hogy közben ő maga „nem húzza jobban össze magát”, az ő egészségére nem megy rá. Ez a fenntarthatóságnak egy tágabb fogalma. Ebben benne foglaltatnak olyan egészségügyi szempontok, melyeken keresztül esetleg egy orvosi könyvtár kapcsolódhat a témához. Ilyen a klímaváltozás, ha csak az extrém időjárási viszonyokra és azok különböző – pl. egészségügyi – hatására gondolunk. Hogy ezzel a kapcsolódási ponttal mit lehet kezdeni, az már egy másik történet.

A MORA BIOREZONANCIA MŰKÖDÉSE

DR. MOCSONOKI ZSUZSA
zsuzsa.mocsonokydr@gmail.com

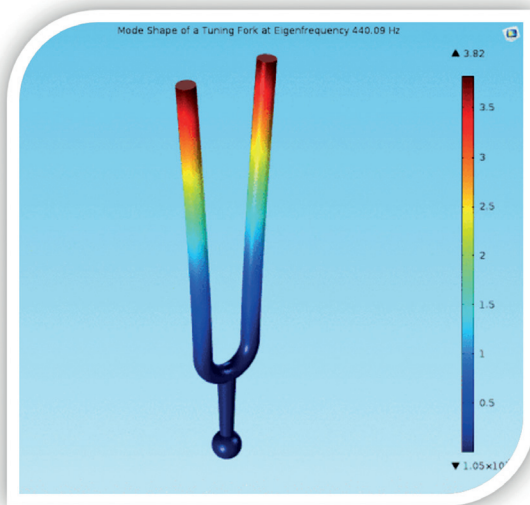
A rezonancia jelenség fizikája

Talán emlékszünk még az énekóráról a hangvillára. Ezt kézben tartva megütik, és a hangvilla az impulzus hatására elkezd a saját frekvenciáján rezegni. A hangvilla saját frekvenciáját az alkalmazott fém és a rezgőkarok hossza határozza meg.

Ha egy hangvillát megütnek, és függőlegesen (a rezgőkarokkal felfelé) egy asztallapra helyezik, a rezgés áttérjed az asztallapra.

Ha most egy nagyobb hangvillát helyezünk az asztalra, a második hangvillán semmi nem történik. Ha kisebb hangvillát helyezünk rá, akkor sem történik semmi.

Viszont, ha egy ugyanolyan anyagú és rezgőkar-hosszúságú hangvillát használunk, az is rezegni kezd, amikor az asztallapra helyezzük, pedig nem ütöttük meg. Ennek fizikai oka van: az első hangvilla által kibocsátott jel pontosan megegyezik a második hangvilla saját frekvenciájával.

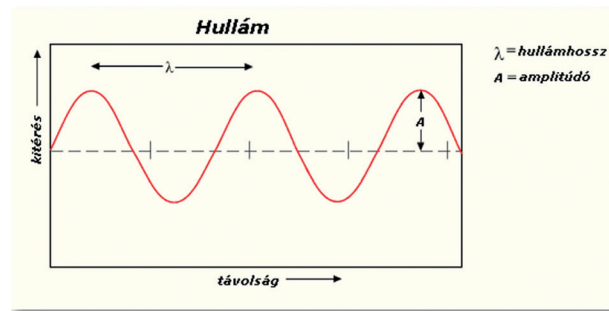
Amikor a vevő ugyanazon saját frekvenciával rendelkezik, mint az adó, akkor a vevő is rezegni kezd. Ezt a fizikai állapotot rezonanciának nevezzük.

Az antennarendszerek, rádió- és televízióadások ugyanezen az elven alapulnak, mivel a vevőantennát pontosan ugyanarra a frekvenciára kell hangolni, mint az adót (rádió). Csak így lehetséges a vétel. Minél jobban eltér egymástól az adó és a vevő frekvenciája, annál kisebb, vagy egyáltalán nincs rezonancia.

Tehát: ha a szervezetet összehozzuk valamilyen EM

rezgéssel és az nincs meg a szervezetben, akkor nem történik semmi. Ha van, akkor megtörténik a rezonancia. Ezt a jelenséget használjuk a mérések és a kezelések során is.

Az elektromágneses tevékenység jellemző paraméterei

- Frekvencia
- Intenzitás
- Amplitúdó

Információt hordozó anyagok:

- A víz, a fiziológiai só, molekulaszervezetükénél fogva (dipólus) alkalmasak az információ tárolására és átadására is.
- Ilyen még az alkohol, a laktóz és a szacharóz is melyeket a homeopátia és más információs terápiák használnak.

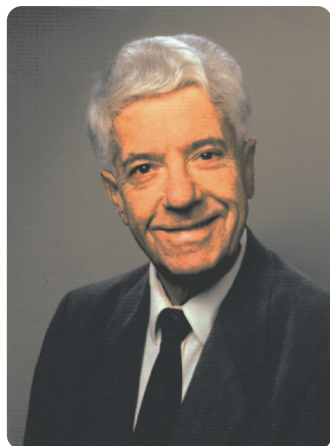
A biorezonancia működési alapja

Az elektromágneses jelenségek élettani felfedezése és a víz – mint információt vivő tároló anyag – tulajdonsága lehetővé tette, hogy a modern technológiákkal ne csak az élettani vagy kóros folyamatokat vizsgáljuk, hanem különböző anyagokkal összehozva a szervezetet, információt nyerjünk annak ránk gyakorolt hatásáról.

MORA

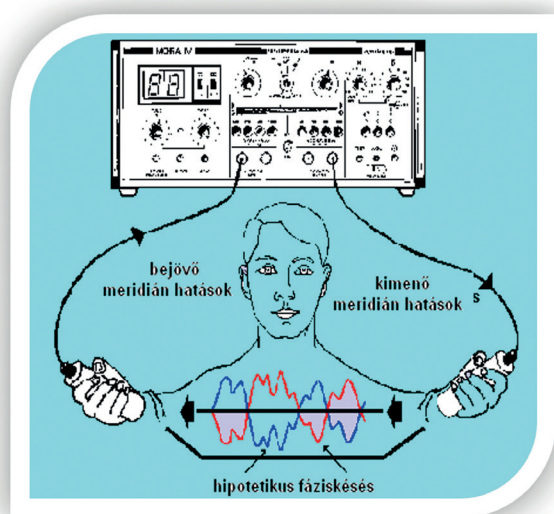
DR. FRANZ MORELL homeopata orvos és ERIC RASHE mérnök úgy 50 évvel ezelőtt alkotta meg a biorezonancia alapját képező **MORA** gépet.

A világban számtalan fejlesztés és változat létezik, melyek alapgondolata hasonló. Fontos megjegyezni: A MORA rendszer pontossága, információs tárháza és terápiás működése is messze túlhalad minden, ma biorezonanciás vagy annak nevezett készüléken. A vizsgálatok és a több ezres tapasztalat bizonyítja ezt. DR. MORELL homeopata orvosként tudta, hogy a szervezetbe bevitt információ milyen nagy változásokat, gyógyulásokat tud létrehozni. Ismerve az elektromágneses jelenségek létét tudta, hogy a kettőt kombinálva, lehetséges egy olyan eszköz létrehozása, amellyel vizsgálható és kezelhető az élő szervezet. A MORA megalkotása számtalan kísérlet, vizsgálat és fejlesztés során jött létre.

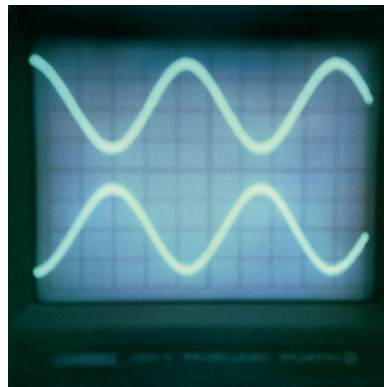

A MORA története

A sejtek (és a bennük és közöttük lévő folyadék) elektromágneses jeleket tárolnak, ill. folyamatosan cserélnek egymás között. Ennek következtében az emberek folyamatosan elektromágneses jeleket bocsátanak ki magukból, amelyeket a medicina is használ diagnosztikai célokra (MR, EEG stb.). A MORA-val ezeket az információs jeleket tudjuk mérni és harmonizálni a kezelések során. Megfelelő eszközzel a test elektro-magnetikus jeleit a feed-back alapján (oda-vissza jelátvitel) a test vizsgálatára és a meridiánok kiegyensúlyozására is használhatjuk.

A cél az volt, hogy az ismeretlen zavaró tényezőket és a diszharmonikus elektromágneses rezgéseket semlegesítsék. Ez akkor következett be, amikor a mikro-magnetikus jelek pontosan ott, tükörképben kerültek vissza a testbe. Ez a fizikai jelenség a MORA terápia és állapotfelmérés alapja.

A szinuszgörbe tükörképre fordítása, oszcilloszkóppal modellezve

AZ ELSŐ MORA ESZKÖZ (1977)

1980-ban megoldást találtak arra, hogyan tudja a készülék a kezelés alatt automatikusan szétválasztani a fiziológiás és a kóros információkat. Ami azt jelenti, hogy megoldottá vált, hogy a harmonikus és a diszharmonikus rezgéseket különválasztja. A harmonikus 1/1 vagy erősítve, a diszharmonikus pedig tükörképbe fordítva jut vissza a testbe.

1982: Új készülék, a MORA III generációja

MORA III fejlesztése: 1982.
Elektro-Akupunktúra mérési lehetőséggel (EAP)

Lehetővé vált a Voll-féle elektro-akupunktúras tesztelési eljárás. Ez a készülék még egycsatornás módon működött, vagyis Yin vagy Yang aspektusból kezelték az adott betegség frekvenciáját.

MORA Super Bipolar koncepció, 1990

A MORA-Super tulajdonképpen két különálló MORA IV kombinációjával egyenértékű! Egyszerre kezelte a Yin és a Yang meridiánok kiegyensúlyozását. 1990-ben elérhetővé vált MORA Super néven a világ első szoftveresen vezérelt és programozható, kétcsatornás technológiával, elektronikusan tárolt bioaktív anyagokkal és színekkel rendelkező biorezonanciás gépe. Ezzel az újítással óriási lehetőségek nyíltak meg a mérés és a kezelés területén is.

DR. ROYAL R. RIFE a múlt század első felében jött rá arra, hogy mindennek megvan a saját, rá jellemző frekvenciaspektruma, amit fel lehet használni a gyógyászatban. Meg lehet mérni bárminek a ránk gyakorolt hatását és ezt fel lehet használni a gyógyításban.

A digitális technika fejlődésével megoldott lett, hogy a legkülönbébb egészséges és patológiás szövetek, gyógyszerek, terhelő, vagy az emberre jótékony anyagok rezgésinformációját tárolja a gép. Ezzel összehozva a szervezetet, lehetővé vált egy nagyon széleskörű vizsgálati mód, ami már korán, az EM és információs zavar megjelenésekor mérhető (a jéghegy víz alatti része). Mint látható, a módszer rendkívül érzékeny, maximálisan szövet- és emberbarát.

Ez a készülék több mint 20 évig nem változott. Rendkívül hatékonyan működött értő kezekben. Ennél a készüléknél már egy külön egység tárolta a különféle információs bázisokat, amelyeket a programok segítségével lehetett aktivizálni.

DIAGNOSZTIKUS ÉS TERÁPIÁS MÓDOK

A mód = egészséges anyagokhoz: módosítatlan információ

A bar mód = toxikus anyagokhoz: tükörkép információ
H+D bar mód = az anyagok előnyös és káros rezgések szétválasztása

H: harmonikus információ – erősíti a szervezetet

D bar : izolált, tükörkép- diszharmonikus információ – tehermentesíti a szervezetet

Ezeket a kezelési módokat ma már a MORA NOVA automatikusan választja ki a programoknak megfelelően.

A MORA terápia testfolyadékokkal, váladékokkal, ürülékekkel, ill. egyéb anyagokkal is kiegészíthető, mert ezek patológiás rezgésekben gazdagok, így javítják a terápia hatékonyságát.

2003-ban DR. CORNELISSEN kifejlesztett egy egyedülálló tesztelési módszert, amely tulajdonképpen átlépte a Pishinger-féle (mesenchyma) alarendszerben a környezeti

hatások és anyagcsere folyamatok miatt létrejövő hatásokat. A legkülönbözőbb anyagok és sugárzások fokozott jelenléte akadályozza a sejtek közötti információáramlást. Ezek megkerülése által megszűntek az addig fals pozitív, vagy fals negatív eredmények. A mérés nem az akupunktúrás pontokon, hanem 1 ponton történik egy teszt ampulla segítségével. DR. CORNELISSEN zseniális felfedezése és módszere ma is alapja a MORA mérésnek és terápiának.

Valójában elektro-akupunktúrát alkalmaztunk a mérések során. Sajnos a Covid betegség megjelenésével – a vakcinák hatására – az erőteljes környezeti tényezők olyan jelentős változásokat hoztak létre a szervezetben, amelyek akadályozták ennek a mérési módszernek a használatát. A megoldást keresve elkezdjük használni a MORA NOVA készülék tenzor nevű érzékelő eszközét, amelynek használata kivédte ezt a nehézséget. Alapja az, hogy a szervezetben játszódó elektromágneses jelenségek egy mezőt alkotnak, amely a testen kívül kb. 5-6 cm-re megjelenik (első aura réteg). Ebben a mezőben a tenzor segítségével érzékelni tudjuk az információk hatására a testben megjelenő rezonancia jelenséget, vagy annak hiányát.

A mérések során sok esetben homeopátiás hígításokat használunk! A MORA rendszer tervezése során alapvető feladat volt, hogy semmilyen szinten – még egy pillanatra se ártsunk a szervezetnek. Ez a homeopátiás hígításokkal kivitelezhető. A másik előnye, hogy a homeopátiás sorozatok mérése során jól látható, hogy mennyire előrehaladott a folyamat és mennyire hatásos a terápia. Az alacsony potenciáknál még van anyagi jelleg is az információban (pl. D6), a magasabbaknál (pl. C30), már nincs. A MORA rendszer valójában elektronikus homeopátiának is tekinthető. Fontos adalék: a MED Tronik folyamatosan vizsgálja és újra digitalizálja/frissíti az anyagok EM rezgését és információtartalmát. Például tudjuk, hogy a mai búza nem olyan, mint volt akár 10 évvel ezelőtt. Így biztosak lehetünk benne, hogy a jelen időben levő információkat fogjuk mérni és használni a kezeléseik során. Sőt, akár arra is van lehetőség, hogy valaki a saját maga által megtermelt zöldséget, gyümölcsöt vagy bármit, amit hoz, bemérjük és használjuk a kezeléseikhez.

Dr. Cornelissen programjai:

- Dr. Cornelissen rendszerteszt
- Degeneráció és mitokondropátia
- Alzheimer és demencia digitális tesztsorozat

Ezenkívül sok egyéb program létezik, amelyekkel információt lehetséges mérni. Pl: Allergia teszt, gomba teszt, Geopátia teszt, orthomolekula teszt, meridián teszt, Covid teszt, stb.

A MORA rendszer mérései nem vethetők össze a klinikai diagnosztikai eljárásokkal (Labor, Rtg, UH-EKG, MRI, CT) hiszen más szinten és más alapokon működnek. Ugyanakkor az állapotfelmérés pontosságának igazolására klinikai vizsgálat történt (a study követelményeinek megfelelően), amely 99%-os pontosságot igazolt. Tehát nem helyettesíti a klinikai vizsgálatokat, ugyanakkor rendkívül hasznos és hatékony a szervezetet ért terhelő tényezők vizsgálatában, a folyamatok korai felfedezésében, melyeket az iskolamedicina nem tud vizsgálni. Valójában a két szint együttes vizsgálata és figyelembevétele adhat nagy pontosságú és széleskörű információt a szervezetről. Célszerű volna sokkal szorosabb együttműködés, az iskolamedicina és a természetes gyógy módokkal gyógyítók között.

LEGÚJABB FEJLESZTÉS: MORA NOVA 2015

A MORA életében a MORA NOVA 2015 hatalmas ugrást jelentett nem csak dizájnban, hanem funkcióiban, hatásosságában, lehetőségeiben is. A programcsomagok zseniális összetétele nem csak a hatékonyságot növelte nagymértékben, hanem a gép működtetése is lényegesen egyszerűbbé vált. Az összetett programok, és az egyedülálló, hangterápiával összekötött speciális, konkrét problémákat kezelő 1032 Psychobiophonia program abszolút unique (páratlan) a rezgésterápiában.

A MORA NOVA készülék (és már a MORA Super is) egyesíti az elektromágneses rezonancia terápiát, a homeopátiát és a kínai gyógyászat energetikai alapjait. A MORA terápia abszolút biztonságos, hiszen a szervezet rezgéseivel dolgozik. Ártani sosem tudunk

vele. Ritkán előfordul elsődleges „rosszabbodás”, mert a szervezet hozzászokott valamilyen egyensúlyhoz, még ha az az egyensúly diszharmonikus is. Valójában az elmúlt évek során bebizonyosodott, hogy MINDEN: az érzelmek, gondolatok is EM JELENSÉGEK, melyeket felhasználhatunk a mérés és a terápia során.

A MORA BIOREZONANCIA TESZT

Az első években elsősorban élelmiszereket, vegyi anyagokat, ásványi anyagokat és sókat, valamint a rendelkezésre álló standard gyógyszereket vizsgálták és rögzítették, tárolták a mérési eredményeket. Az ezt követő években számos, beteg szövetekből, gombákból, környezeti toxinokból, különböző eredetű sejtekből, növényi kivonatokból, mikrobákból, baktériumokból, vírusokból és vakcinákból származó homeopátiás nosodát rögzítettek és digitalizáltak. Ez csak számos magán- és közintézmény, klinika és vállalat támogatásának köszönhetően volt lehetséges. Ma kb. 28500 féle információs spektrum érhető el a MORA NOVA készülékkel, program jelenlététől függően.

A MORA készülékkel végzett állapotfelmérés, ahogy a nevében is benne van, egy rendkívül széleskörű képet ad a szervezet állapotáról:

- 1) az emésztőrendszer, (máj-epe-gyomor-hasnyálmirigy-lép-vékonybél-vastagbél), a légzőrendszer, a szív- és érrendszer, a húgyúti és nemiszervek rendszere, az érzékszervek és a hormonrendszer;
- 2) a legkülönbözőbb terhelőanyagok (ételek, italok, zöldségek, gyümölcsök, adalékanyagok, egyéb mérgező anyagok, stb.), illetve
- 3) a hiányállapotok széles köre tekintetében.

Hangsúlyozom még egyszer: a mérés során sokkal hamarabb látjuk a diszharmonikus funkciókat

és terhelő tényezőket, mint az iskolamedicina vizsgálataival (ez a jéghegy csúcsa, amikor már szöveti elváltozás is van). Az évtizedek során, de különösen 1994 óta a MORA III megjelenése után, a világban rengeteg, különféle rezonancia-jelenségen alapuló berendezést gyártottak és forgalmaztak.

Fontos tudni:

- 1) Anyagok ilyen mennyiségű és pontosságú digitalizációjára egyik típus sem képes.
- 2) Az energetikai rendszerek kétcsatornás kiegyensúlyozása olyan know how, amelyet senki sem tudott eddig reprodukálni.
- 3) A hangterápiával egybekötött specifikus állapotot kezelő Psychobiophonia programok szintén egyedülállók.
- 4) Az utolsó évtized tapasztalatai azt mutatják, hogy a MORA a mai napig is egyedülálló, maximálisan hatékony és 100%-ban biztonságos a biorezonancia terápiában.

Nagy örömünkre EU-s jogszabály (848/2018/EK rendelet) is született arról, hogy a fitoterápiás és homeopátiás szereket előnyben kell részesíteni az allopatia szerekekkel szemben.

Kíváncsi vagyok, hogy a kedves olvasó ismerje és tapasztalja meg, használja, ajánlja a MORA terápiát mint a természetes gyógymódok különleges és hatékony gyógyítási lehetőségét.

AZ EGY EGÉSZSÉG (ONE HEALTH) JELENTŐSÉGE, AZ ÁLLATORVOSOK ÉS A FOGYASZTÓI ATTITŰDÖK SZEREPE AZ ANTIMIKROBIÁLIS REZISZTENCIA (AMR) ELLENI KÜZDELEMBEN

DR. JERZSELE ÁKOS (Phd)

Tudományos és innovációs rektorhelyettes, tanszékvezető,
Állatorvostudományi Egyetem, Budapest
jerzsele.akos@univet.hu

Az „Egy Egészség” (*One Health*) koncepció egyre jelentősebb mértékben beágyazódik az orvostudomány és az állatorvoslás szakmai diskurzusába, a gazdasági és környezetvédelmi stratégiákba, valamint – talán kevésbé direkt módon – a mindennapi fogyasztói döntésekbe is. A fogalom lényege, hogy az emberi egészség – beleértve a járványos, fertőző betegségeket vagy az antibiotikum-rezisztenciát (AMR) – szoros összefüggésben áll az állatok egészségével és azzal a környezettel, amelyben élünk. Az egyik legsúlyosabb közegészségügyi kihívássá mára az AMR vált. Világszerte komplex stratégiák épülnek arra, hogy terjedését lassítsák, megelőzzék. Az *Európai One Health Akcióterv az AMR ellen* célul tűzi ki, hogy csökkenjen a rezisztens baktériumok előfordulása természetes és mesterséges környezetben, javuljon az együttműködés az állatgyógyászat, az emberi egészségügy, az élelmiszerlánc-felügyelet és a környezetvédelem között.

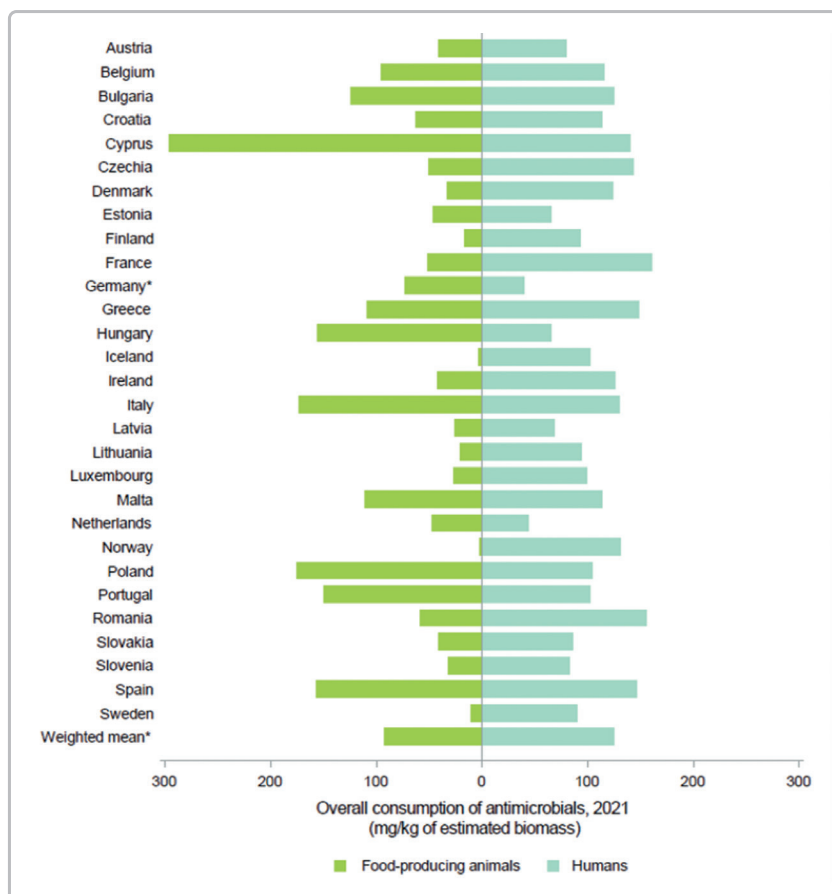
Az állatorvosok szerepe az AMR elleni küzdelemben

Az állatorvosok közvetlenül ugyan az állatok egészségéért felelnek, de munkájuk közvetetten az emberi egészségre is jelentős hatással van. Fontos szerepük van a haszonállatoknak szánt antibiotikumok tudatos használatában, miszerint csak akkor alkalmazzák, ha valóban bakteriális fertőzésekről van szó. Egy 2023-ban elvégzett vizsgálat szerint a haszonállatokban az antibiotikum-felhasználás 1%-kal történő emelése az adott emberi populációban 0,04%-kal emelheti az AMR előfordulását (Ardakani és mtsai, 2023). Az állatorvos az antibiotikumokat főként gyógykezelésre kell, hogy használja. Mindmáig elterjedtek azok a gyakorlatok, amikor egész állományokat kezelnek antibiotikumokkal, hogy megelőzzék a

megbetegedéseket (profilaxis). Ennek az egyik formája az ún. metafilaxis, amikor már vannak tüneteket mutató állatok, és a többiek védelmében használnak gyógyszereket. A profilaxist jelentősen, a metafilaxist lehetőleg vissza kell szorítani a jövőben. Az EU-s szabályozás mindemellett egyértelműen kiemeli azon antibiotikumokat, amelyek kritikus fontosságúak a humán gyógyászatban. Ezeket vagy tilos, vagy csak szabályozott körülmények között szabad használni állatoknál. Jó példa erre a kolisztin, egy állatgyógyászat számára kifejlesztett antibiotikum, amelyet azonban a humán gyógyászat számára kell fenntartanunk a kórházi fertőzések kezelésében betöltött fontos szerepe miatt. Emiatt az EU-ban állatorvosi felhasználása kb. 80%-kal csökkent az elmúlt 5 évben.

Elengedhetetlenek továbbá a technológiai beruházások, az állattartási körülmények javítása, az állathigiéniai előírások betartása, az állatok egészségi állapotának optimalizálása oltásokkal, takarmánykiegészítőkkel, megfelelő tartási körülményekkel, melyek közül kiemelkedik talán az állatok telepítési sűrűsége.

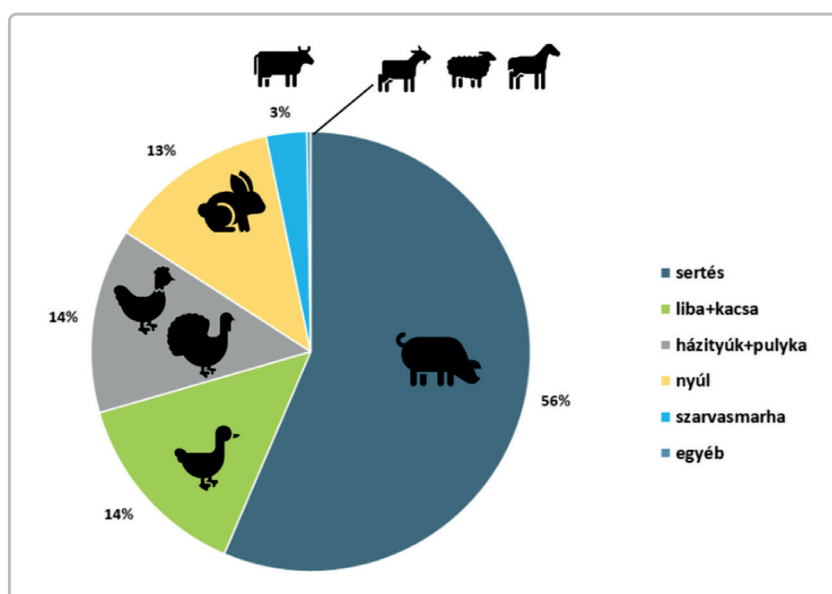
Folyamatos mintavételezésre, adatgyűjtésre és monitorozásra van szükség a rezisztens baktériumok előfordulásának nyomon követése érdekében, mind az élelmiszerláncban, mind a környezetben. Az EU-n belüli harmonizált statisztikák és jelentések (pl. zoonotikus kórokozók, indikátor baktériumok) segítségével nyomon követhetők a trendek mind a felhasználás, mind a rezisztencia gyakorisága tekintetében. Magyarországon a haszonállatoknál történő alkalmazás sajnos jelentős, az EU-ban a legújabb felmérések alapján (EMA/ECDC/EFSA, 2024) az 5. legnagyobb felhasználók vagyunk (l. 1. ábra).

1. ábra. A 2021-ben az állatgyógyászatban (zöld) és a humán orvoslásban (türkizkék) felhasznált antibiotikumok fajlagos mennyisége

Hazánkban a legtöbb antibiotikumot sertéseknél alkalmazzák (2. ábra), amit a szárnyasok (főként házityúk és pulyka) követnek. Ez a világ számos országában hasonlóan alakul, és szoros összefüggésben van az

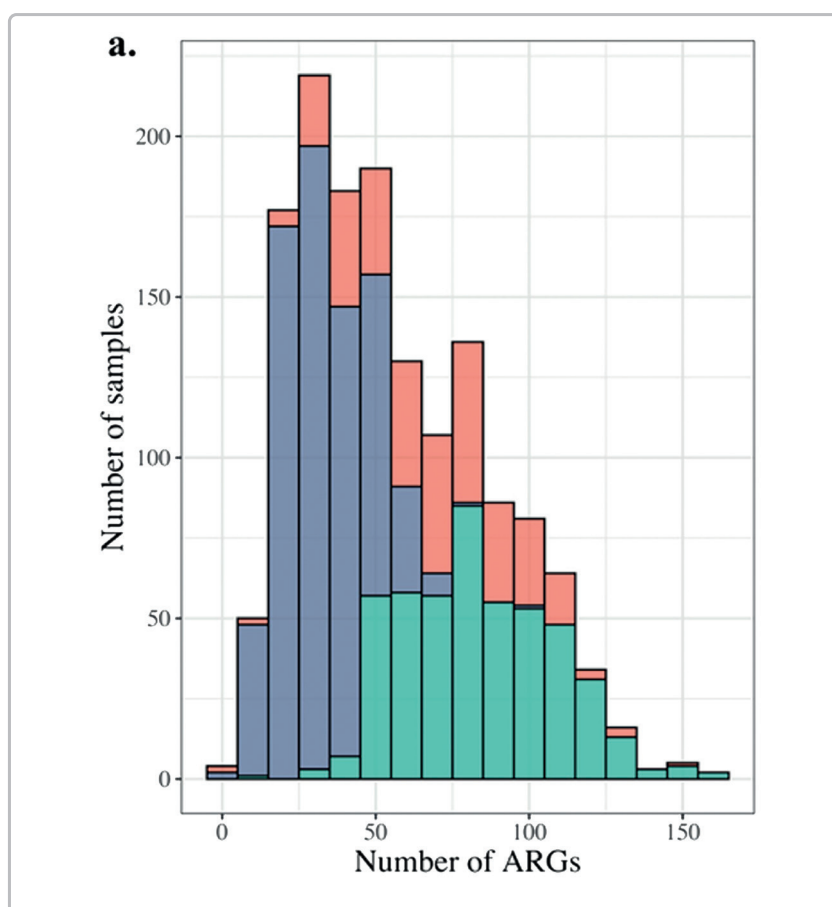
adott állomány bélmikrobiomjának antibiotikum-rezisztencia gén (ARG) készletével. Számos tanulmány igazolta, hogy minél több az antibiotikum felhasználás egy régióban, annál „gazdagabb” az ARG-készlet.

2. ábra. Hazánkban felhasznált antibiotikumok mennyisége 2023-ban, állatfajonkénti megoszlásban. Forrás: NÉBIH

Cao és mtsai (2022) kimutatták, hogy Kínában, ahol szintén ebben az állatfajban alkalmazzák a legtöbb antimikrobás szert, az ARG-k legnagyobb mennyiségben a sertések bélmikrobiomjában talál-

hatók (3. ábra), ezt követte a baromfi, míg a legkevésbé a vizsgálatban részt vevő emberek székletéből sikerült kimutatni.

3. ábra. Az antibiotikum-rezisztencia gének (ARG) számának megoszlása fajonként. Kék=ember, türkiz=sertés, piros=baromfi. A legtöbb ARG a sertések mikrobiomjában volt kimutatható

Az antimikrobiális szerek visszaszorítása mellett azonban új (és régi, „újra felfedezett”) antibiotikum alternatívákra van szükség, amelyeket az állatorvosok alkalmazhatnak bakteriális járványkitörések esetén. Ezek közül kiemelkednek a bakteriofágok (baktériumokat támadó vírusok), növényi eredetű

anyagok (főként illóolajok), probiotikumok, továbbá számos más lehetőség. Ezek folyamatos fejlesztésére, innovációjára van most szükség a területen kutatók irányából. Mindegyiknek megvan a maga előnye és hátránya (pl. túl szűk spektrum, gyakori rezisztencia, magas ár), ezért jelenleg egyik sem dominálja a piacot.

Fogyasztói attitűdök és szerepük az AMR elleni küzdelemben

A legfrissebb publikációk azt mutatják, hogy a fogyasztók tudatossága az állategészségügyi antibiotikum-használat és az antibiotikum-mentes élelmiszerek iránt növekszik, de a hiányos tudás, a magasabb ár és a védjegy megbízhatóságának kérdései továbbra is korlátozzák az ezen a területen történő jelentős változásokat. Egy friss áttekintés (Zhou és mtsai, 2025) szerint

a fogyasztók tájékozottak az antibiotikumok állatokban való használatáról, és azt aggasztónak tartják. A legtöbben hajlandók többet fizetni olyan termékekért, amelyek „antibiotikum-mentesnek” (ABF – antibiotic free) vagy „csökkent antibiotikum felhasználásával” jelöléssel bírnak. Kiemelik, hogy a fogyasztók, amennyiben megfelelő tájékoztatást kapnak és hiteles információhoz jutnak, akkor a vásárlási döntéseiket is módosítják – például antibiotikum-mentes hús vagy állati eredetű termékek választása ré-

vén. Magyarországon jelentős az érdeklődés az egészségtudatos táplálkozás és a funkcionális élelmiszerek iránt, ez jelentősen befolyásolja a vásárlási attitűdöt (Ghaith 2024).

Egy, az USA-ban közzétett, friss tanulmányban (Wiley, 2025) rámutatnak, hogy a nagyobb jövedelmű országokban, és a jól informált fogyasztók körében nagyobb az igény az ABF húsrá. A megkérdezettek úgy gondolják, hogy az ilyen termékek egészségesebbek, etikusabb az előállításuk, jobb állatjóléti és környezetvédelmi kritériumok betartásával készülnek. Emiatt többségük hajlandó többet fizetni ezekért a termékekért. Ugyanakkor az egyik fő tényező, amely visszatartja a fogyasztókat ilyen termékek vásárlásától, az természetesen az ár (hiszen az előállítás költségei magasabbak), továbbá a címkézés és annak hitelessége – sok vásárló bizonytalan abban, hogy mit jelent pontosan az „antibiotikum-mentes” felirat. Egy Magyarországon, 2013-ban végzett kérdőíves vizsgálatban (Vada, 2013) 1201 résztvevővel vizsgálta a sertéshús-fogyasztók preferenciáit. Ebből kiderült, hogy az egészséggel és minőséggel kapcsolatos szempontok fontosak, de a fogyasztók többsége főleg az ár, az íz és az elérhetőség alapján dönt; a „hús eredete”, „minőségi sertés” és „bizalom a termelőben/boltokban” szempontok is jelen vannak, de az antibiotikum-mentes jelölés ritkábban szerepel elsődleges választási kritériumként.

Hogyan kapcsolódik össze az Egy Egészség égisze alatt az állatorvosok, fogyasztók és a közegészség közös felelőssége?

Mindez arra világít rá, hogy az állatorvosok kulcsfontosságú szereplők a közegészségügyben is. Az ő döntéseik – mikor és mennyi antibiotikumot írnak fel, milyen megelőzési stratégiákat alkalmaznak – közvetlenül befolyásolják, milyen rezisztens baktériumok szelektálódnak ki, és jutnak az élelmiszerláncba, a környezetbe, majd végül az emberekbe. Emellett ugyanakkor szükség van arra, hogy a fogyasztók is jól informáltak legyenek, és hogy a szabályozási keretek, a politikai akarat és a piaci ösztönzők is összhangban álljanak az Egy Egészség céljaival.

Ha a fogyasztók tudatosan keresik az antibiotikum-mentes vagy csökkentett antibiotikum-felhasználással készült termékeket, sőt hajlandók némi többlet-

költséget vállalni, az piaci nyomást generál arra, hogy a termelők, állatorvosok és élelmiszerlánc szereplői felelősségteljesebben járjanak el. Ugyanakkor az is tény, hogy a többletköltség, az információhiány, és a bizalom kérdései (címkék, ellenőrzés, átláthatóság) gátolják ezt a folyamatot.

Irodalom

- Ardakani Z, Canali M, Aragrande M, Tomassone L, Simoes M, Balzani A, Beber CL. Evaluating the contribution of antimicrobial use in farmed animals to global antimicrobial resistance in humans. *One Health*. 2023 Oct 31;17:100647. doi: 10.1016/j.onehlt.2023.100647. PMID: 38024271; PMCID: PMC10665205.
- Bánáti, D. és Lakner, Z. (2002) *The food safety issue and the consumer behaviour in a transition economy: a case study of Hungary*. *Acta Alimentaria*, 31 (1). pp. 21-36. ISSN 0139-3006
- Cao H, Bougouffa S, Park TJ, Lau A, Tong MK, Chow KH, Ho PL. Sharing of Antimicrobial Resistance Genes between Humans and Food Animals. *mSystems*. 2022 Dec 20;7(6):e0077522. doi: 10.1128/mSystems.00775-22. Epub 2022 Oct 11. PMID: 36218363; PMCID: PMC9765467.
- EMA/ECDC/EFSA fourth joint report on the integrated analysis of the antimicrobial agent consumption and occurrence of antimicrobial resistance in bacteria from humans and food-producing animals in the EU/EEA (JIACRA IV), 2024. ema.europa.eu
- Ghaith, A. (2024). EXPLORING CONSUMER INTENTION FOR FUNCTIONAL FOOD PRODUCTS IN HUNGARY: THE ROLE OF HEALTH CONSCIOUSNESS, NUTRITIONAL KNOWLEDGE AND ATTITUDES. *Applied Studies in Agribusiness and Commerce*, 18(2).
- Vida, V. (2013). Consumer attitudes and preferences about the pork meat in Hungary. *Applied Studies In Agribusiness And Commerce*. 7. 151-158. 10.19041/Abstract/2013/4-5/21.
- Wiley Z (2025) Consumer Demand for Antibiotic-Free Meat: Market Trends and Policy Considerations. *J Fisheries Livest Prod* 13: 613.
- Zhou, Y., Zhang, A., van Klinken, R.D. et al. Consumers' perspectives on antibiotic use and antibiotic resistance in food animals: a systematic review. *npj Sci Food* 9, 29 (2025). <https://doi.org/10.1038/s41538-025-00381-3>

EGY ÉLET – EGY EGÉSZSÉG A TERMÉSZET ÖRÖK KÖRFORGÁSÁBAN

LOVAS TIBOR

hivatásos vadász, Pejréti Vadásztársaság, Gyula
llovasti@gmail.com

*„... a vadászat valójában nem más, mint alkalmazott természetvédelem.”
(Murányi Zsolt, vadgazdálkodási szakmérnök)*

BEVEZETŐ

Napjainkban számos, korábban nem tapasztalt, táplálékunk minőségével összefüggésbe hozható rendellenesség üti fel a fejét, melyek előtt hétköznapi fogyasztóként többnyire értetlenül, még inkább tehetetlenül állunk. A tudomány azonban tükröt tart nekünk, hogy megértsük, milyen törekény a természet egyensúlya és milyen könnyű kibillenni belőle. Mert minden mindennel összefügg. Az ember és az őt körülvevő ökoszisztéma komplex rendszert alkotva szerves kölcsönhatásban gondoskodik az alapvető „szolgáltatásokról”, mint például a kiegyensúlyozott, egészséges tápanyag-ellátásról. Gondoljunk csak a tudatos halgazdálkodásra, ahol a különböző halfajok telepítése, szaporítása, valamint racionális keretek között végzett halászata a harmonikus tenyésztés záloga.

Hasonlóan szemlélteti a természet egyensúlyának fontosságát a vadgazdálkodás és a felelős, tudatosan és szakszerűen művelt vadászat is. Érdeemes bepillantani a „kulisszák mögé”, rácsodálkozni e sokunknak ismeretlen, téves előítéletektől sem mentes, valójában azonban felemelő tevékenységre, ahol az embernek még megadatik együtt lélegezni az őt körülvevő élővilággal.

EGY HIVATÁSOS VADÁSZ KAPCSOLATA A TERMÉSZETTEL

Hivatásos vadászként a felkelő nap első sugarait gyakran a vadakkal együtt látom meg, s a napnyugtát szintén a természetben szemlélem. Munkám legnagyobb részét a vadak természetes élőhelyén töltöm. A vadon élő állatok mindennapjait, szokásait így testközelből láthatom. Azáltal, hogy köztük, élőhelyeiken élem én is az életem, napi szinten látom az ökoszisztémák változásait. Nyomon követhetem például a szaporulat mennyiségét az őz-, nyúl-, fácánpopulációkban, de ugyanígy a ragadozók és kártevők populációiban is. Elsők között találkozom az esetlegesen felbukkanó betegség jeleivel az állományban, és hasonlóképpen az időjárás és a

klímaváltozás vadállományra gyakorolt hatásaival is leplezetlenül szembesülök.

Az évszakok körforgásával együtt mozogva, a hivatásos vadász feladatai is ugyanúgy változnak, ahogyan a vadak tevékenységei. Nyári időszakban a vadon élő állatok itatásáról és etetéséről, a kártevők visszaszorításáról gondoskodunk. Ősszel és télen a vadak téli ellátására kezdünk el felkészülni. Az aratás után folyamatosan betároljuk a vadak takarmányát, a télire való szénát, szalmát. Felújítjuk a vadetetőket, karbantartjuk a leshelyeket. Egész télen takarmánnyal látjuk el a vadakat, hogy a táplálékszegény, ínséges téli időszakban a túlélésüket tápanyaggal, ásványianyag-pótlással segítsük. Tavasszal, és tulajdonképpen egész évben a dúvadgyérítéssel igyekszünk megvédeni a nemes- és apróvad állományt, s ilyenkor már a fácánnevelőt is elkezdjük felkészíteni az érkező fácán naposcsibék fogadására.

A hivatásos vadász tehát munkájának legnagyobb részében a vadak egészségéről, táplálásáról, védelméről, élőhelyéről gondoskodik, és körülbelül 10-20 százaléknyi szerep jut a tényleges vadászatnak, ami a vendégvadászok vadásztatásából, illetve a vadásztársaság őszi-téli apróvad vadászati szezonjában a társas vadászatok levezetéséből tevődik össze.

A VADÁSZOK ÁLTALÁNOS MEGÍTÉLÉSE – ÉS A VALÓSÁG

A vadászok kollektív megítélése nem túl jó, s ennek időnként lehet valós alapja, de azt mindenképp érdemes tudni, hogy a vadászat közel sem csak öncélú lövöldözést jelent. A vadászat egész évben észszerű, szabályozásokon alapuló rend szerint zajlik, ami a vadászati törvény előírásaira épül. A törvény szigorúan szabályozza azt, hogy mikor, hol, és mennyit lehet vadászni, ami megalapozza a fenntarthatóságot, etikussá teszi a vadászok tevékenységét és összehangolja a természetvédelmi és a gazdasági érdekeket.

Kevesen gondolnak úgy a vadászatra, mint a túlélés egykori nélkülözhetetlen eszközére. Pedig így van: az emberi evolúció során sokáig az emberi közösségek életben maradása a sikeres vadászatoktól függött. A közösség tagjainak a lehető legnagyobb mértékben együtt kellett működniük egymással, össze kellett dolgozniuk, bízniuk kellett egymásban, erősíteni egymást, majd sikeres vadászat esetén az örömet is közösen élték meg. A sikerhez hatalmas hitre is szükség volt. Együttműködés, bizalom, közös hit, közös öröm: mindez a mai értelemben vett társadalmat alapozta meg. A vadászat tehát a legősibb közösségformáló erőnek tekinthető.

A trófeagyűjtés sokakból heves ellenérzéseket vált ki, ami esetenként teljesen érthető. A trófeás vad elejtése valóban nem a vadász egójának növelését szolgálja. A trófea egy emlék a vadászatról. A hangsúly ugyanakkor mindig magán a vadászon van. A magyar vadászahagyományban a trófeás vadászat bajor módja (bayerische Jagdtradition) terjedt el, ami a vad tiszteletéről, az etikáról, a természet iránti alázatról és a közösségi élményről szóló, mélyen gyökerező kulturális hagyomány. Ebben a szemléletben a vadat a vadász nem zsákmánynak, hanem nemes ellenfélnek tekinti, humánus, fair módon ejti el, ezután különféle szertartásokkal tiszteli meg. Etikái alapelve, hogy a vadász zöld vagy barna árnyalatú vadászuhanózkodó és néhány tollal, vagy agancsdísszel ékesített kalapot visel. Az elejtett vadat a hivatásos vadász a jobb oldalára fekteti, és úgynevezett utolsó falatot helyez a szájába. Szimbolikusan ez a természet utolsó ajándéka a vadnak, valamint a kiengesztelés jele a vadász részéről. A jobb oldalára fektetett vad bal lapockáján úgynevezett zsákmánytöröket helyezünk el, amely egy tört ág az állat környezetéből, s amely a birtokbavételt és a jogszerű elejtést jelképezi. A sebtöröket, amely a vad sebének érintése után végül az őt elejtő vadász kalapjára kerül. Ezt mindig bal kézzel nyújtjuk át az elejtőnek, vadászkalapon vagy

törön, kézfogás kíséretében, miközben azt mondjuk, „Üdv a vadásznak!” és gratulálunk. Ettől kezdve a vad vére képletesen az ő fején (lelkén) szárad, ő vállalja a felelősséget. Ez a szertartás mély tiszteletet fejez ki a vad iránt.

A társas apróvad vadászatokon hasonlóan etikus elveket követünk. A közös vadászat az ősi idők óta idézi. Együtt erővel, de szigorú szabályok szerint hajtjuk végre a társas vadászatot, melynek végén az elejtett vadnak szintén megadjuk a végtisztességet. Terítéket készítünk, ami gyakorlatilag a vad felravatalozását jelenti. Az elejtett vadakat rangsorrend szerint terítékre helyezük, a szörmsvadat a szárnyasvad elé, a hímneműt a nőnemű elé. A teríték elején a róka és az aranysakál, majd a nyúl, illetve a fácán következik. A szabályosan elrendezett terítéket örökzöld fenyőágakkal rakjuk körbe négyzet alakban, s a terület két sarkára máglyát helyezünk. A máglyát meggyújtjuk, amelytől azt reméljük, hogy a tűz fénye szimbolikusan segít a lelkeknek megtalálni az utat az örök vadászmezőkre. Ekkor vadászkürt szignál jelzi a vadászat végét, amit a vadászok levett kalappal hallgatnak végig. Legyen szó akár egyéni vadászatról, akár társas vadászatról, látható tehát, hogy a vad elejtését mély tisztelet és ősi rítusok kísérik.

MIT TARTALMAZ A VADAK HÚSA?

Az eddig elmondottak alapján talán kezd körvonalazódni, hogy a vadászat során elejtett vadnak mind az élete, mind a halála merőben eltér a nagyüzemi, ipari körülmények között tartott és levágott állatokétól. A vad egész életét természetes közegében, ősi, eredeti életterében töltötte. Szabadon és természetesen élt. Sütött rá a nap és esett rá az eső, a természet ingerei kiegyensúlyozottan érték őt. Természetes táplálékát fogyasztotta, és annyit mozgott, amennyire szüksége volt. Természetes módon szaporodott, az utódok fejlődése az érési ciklusok természetes rendjét követte. A vad nem találkozott az ipari állattartás stresszével, a zsúfoltsággal, a természettől eltávolodott telepi élőhely műviségével, az antibiotikumokkal, a hormonokkal. S ami talán még ennél is fontosabb: a vadnak nem kellett átélnie a vágóhídra szállítás, várakozás, és a levágás traumáját, félelmét, amely az ipari állattartás esetében óhatatlanul beivódik az állat húsa rezgésébe. Egy felelős vadász a gondosan megválasztott fegyverrel, lősszerrel, jól megválasztott időpontban és helyzetben olyan humánus véget jelenthet a vad számára, melyben élete utolsó pillanatát is a lehető legtermészetesebben élte át. Húsában a természet rezgése mérhető.

Mindezek miatt a vadhús fogyasztása etikai és spirituális szempontból is sokkal előnyösebb lenne, mint az állattartó telepek húsarui. De az egészség szempontjait figyelembe véve is a vadhús lehet a jobb választás. A vad egész életében nagy területeken mozgott, így húsa alapvetően több izomszövettel rendelkezik. Emiatt nem csak tartalmasabb, fehérjedúsabb, de zsírszegényebb, kalóriaszegényebb, soványabb is, mint a mesterségesen hizlalt állatoké. Húsában gyakorlatilag nincsenek jelen vegyszerek nyomai, antibiotikumoktól és mesterséges hormonoktól mentes. Összességében egy tiszta húsról van szó.

Vastartalma és B-vitamin tartalma jóval magasabb, mint a nagyüzemileg nevelt állatoké, ami már önmagában megfontolandó, hiszen a modern emberek gyakran küzdenek vashiánnyal.

Azt gondolom, aki húsigényét vadhús fogyasztással fedezi, az hamar ráérez a természet ízére. A számos fizikai és mentális egészségügyi előny mellett spirituális síkon is jótékony hatású, ha tisztább, etikusabb étel táplálja a sejtjeit. Véleményem szerint a vadhús választása kiváló módja lehet annak, hogy a természettel újra kapcsolatba és összhangba kerüljünk – ami nélkülözhetetlen feltétele egy egészségesebb, fenntarthatóbb jövő létrehozásának.

A GYÓGYÍTÁS HÁTTÉRÉBEN

Könyvtári portré – Beszélgetőpartnerem: MOLNÁR LAJOS, a Budapesti Uzsoki Utcai Kórház könyvtárosa

KÓSÁNÉ HOLECZ ANNA MÁRIA

SE Reumatológiai és Immunológiai Klinika

kosane.anna@gmail.com

MOLNÁR LAJOS

Céлом, hogy bemutassam hivatásunk sokszínű és nélkülözhetetlen munkáját. Mi, a háttérben dolgozó szakemberek, nap mint nap biztosítjuk a terápiás döntésekhez szükséges információkat, támogatjuk az orvosokat, kutatókat és hallgatókat – mindezt elkötelezetten. Szándékom szerint nem csak szakmai életutak, hanem személyes történetek is megjelennek, de kitérek a hivatástudatra is.

Lajossal való beszélgetésem baráti öleléssel indult, munkakapcsolatunk ugyanis több évtizedes múltra tekint vissza.

Lajos készült! Kaptam mindjárt nyomtatásban információkat a könyvtárról. Meglepett, hogy a Kórház új, hivatalos elnevezése: Budapesti Uzsoki Utcai Kórház. (Azért lepődtem meg, mert tudomásom szerint nincs más városban Uzsoki Utcai Kórház.)

A nyomtatott információkban megtaláltam a Könyvtár történetét, amelynek rövid változatát az alábbiakban közlöm:

- 1958: az orvosi könyvtár alapításának éve. A teendőket egy nyugdíjas hölgy látta el, heti 24 órában.

- 1970: januárjában könyvtárunk engedélyt kapott egy főállású, szakképzett státusz létesítésére.
- 1985-ben költöztették a könyvtárat jelenlegi helyére, a Hungária körútra.
- 1993-tól néhai Szántai Lászlóné vette át a vezetést, ettől az időtől datálhatjuk a könyvtár jelentős szakmai fejlődését.

Erzsi – vagy ahogy jelen sorok írója, volt kolléga is becézte, Böbe – maximalista volt minden téren. A szolgáltatások a kórház komoly anyagi segítségével, sokmillió forintért (!) bővültek, ugyanis minden szakterületnek megrendelhetette a legmagasabb presztízsű lapjait, nem csak itthonról, hanem külföldről is.

Lajos három évvel később érkezett a könyvtárba. Jól jött segítsége a munkában, megkezdődhetett a számítógépes irodalomkutatás, MEDLINE CD-ROM szolgáltatással kibővítvé.

A SZIKLA-21 integrált Könyvtárkezelő Program beszerzése komoly nyilvántartási lehetőséget kínált.

Közben 10 évig a Róna utcai telephely épületében kapott helyet a könyvtár, ahol a kisebb terület miatt az állományuk jelentős része itt maradt a Hungária körúti telephelyen.

Szántainé nyugdíjba vonulását követően 2006-tól Lajos vette át a vezetést, aki addigra a könyvtárosi diplomáját is megszerezte.

2016-ban ismét visszaköltöztették a könyvtárat jelenlegi helyére. Ekkorra már a nyomtatott állomány erősen megcsappant, digitális tartalmak vették át a helyüket.

A régi nagyterem ma inkább rendezvény- és előadóterem, Lajos irodája a galérián található. Itt fogadott minket férjemmel, akit megkértem, készítsen néhány fotót.

A '80-as években én a SOTE Központi Könyvtárának kölcsönzői pultja mögött sokszor szolgáltam ki a MEDINFO-ból érkező kódléghatárakat, Lajost és Husvár Lacit. Mindig kedves mosollyal, jókedvűen érkeztek, vitték nagy pakkokkal a másolandó irodalmat. Később megtudtam, hogy Lajos az Uzsoki Utcai Kórház Könyvtárába került. Jó kapcsolatom volt velük, időnként kisegítettük egymást irodalommal.

Szakmai kérdéseim mellett leginkább az foglalkoztatott, hogy a zenei pályára készül – de azt csak részben művelő – kolléga miként érzi magát ebben a közegben.

Mikor kezdted itt a munkát, hol dolgoztál ezt megelőzően?

1996-ban kerültem ide, előtte a FŐMTERV, a MEDINFO és a Péterfy Sándor Utcai Kórház voltak a munkahelyeim. A MEDINFO-ban indult a szép karrierem, egy „Hollywoodba illő történet”, hogy kifutófiúból könyvtárvezető lettem. Itt ugyanis

Benda Mária, a MEDINFO Módszertani Központjának a vezetője figyelt fel arra, hogy ennek a fiúnak van agya, és a beszédhibája ellenére is jók a kommunikációs képességei. Egyébként azért voltam én itt kezdetben kézbesítő, mert előtte, a Fővárosi Mélyépítés Tervező Vállalatnál (FŐMTERV) a munka nagyon unalmas volt. Szerkesztő rajzolóként egy íróasztalhoz kötve útterveket kellett tussal kihúznom, majd az alatta lévő ceruzarajzot kiradíroznom. Szenvedtem, pont az ellenkezőjét akartam, olyan munkát, ahol mozgásban lehetek. Ahogy megláttam egy álláshirdetést, ahol kézbesítőre volt szükség, ráugrottam. A szüleim zokogtak, hülye ez a gyerek? Viszont éppen Benda Mária volt az, aki folyamatosan biztatott engem, hogy munka mellett, először végezzem el az alap-, majd a középfokú könyvtárkezelői tanfolyamokat. Ezek birtokában aztán felvételi nélkül felvettek a főiskolára is. Azt tudni, kell, hogy Benda Mária már akkor átvett könyvtárosnak, amikor kiderült, hogy az alapfokú tanfolyamon jól teljesítek. Ennyire bízott bennem!

Ahogy korábban utaltam is rá, dolgoztam a Péterfy Sándor Utcai Kórház Orvosi Könyvtárában is, de ott csak egy évet maradtam.

Tényleg, Te minek készültél?

Én zenésznek készültem, de ez csak későn jött, úgy 14 éves koromtól kezdve. Bár zenei általánosba jártam, a kötelező furulyán kívül nem tanultam más hangszeren. Az nyilvánvaló, hogy egészen máskepp alakult volna a zenészkarrierem, ha tanulok pld. hegedülni vagy zongorázni. Mi nem voltunk polgári család, úgyhogy a művészi tevékenységeknek nálunk semmilyen hagyománya nem volt. A zenei általánosba is úgy kerültem, hogy az volt hozzánk a legközelebb, tehát ez nem egy tudatos döntés eredménye volt. Viszont, a felvételhez volt egy rögtönzött vizsga is, ahol kiderült, hogy nagyon jó zenei hallásom és ritmusérzésem van, ezért azonnal felvettek. Csak hát nem szerettem az egyetlen kötelező hangszert, a furulyát sem, és ebből voltak is gondjaim. A rendkívül agresszív zene tanárom ugyanis, hallva a bénázásomat kikapta a kezemből a furulyát és azzal jónéhányszor igen erőset rácsapott a kézfejemre. Ez nagyon fáj, persze bőgtem keservesen, és ezzel hosszú évekre el is vette a kedvemet attól, hogy bármiféle hangszeren megtanuljak játszani.

Szolfézszt tehát tanultál...

Hát igen, és volt énekarunk is, úgyhogy végigénekeltek a nyolc évet. Ezzel párhuzamosan sportoló is szerettem volna lenni, de nem voltam olyan alkat.

Mindenki várta, hogy majd megnövök, megerősödök, ami aztán nem következett be. Kézilabdáztam, de fociztam is. A Vasas-ba le is igazoltak ugyan, de nem bírtam tudóvel a futást, ezért a versenyszerű sportról hamar le is mondtam. A kudarc ellenére, én valamiképp híres akartam lenni, ezért a zenei vonal felé fordultam, hátha sikerül népszerű zenésznek vagy zeneszerzőnek lennem, és ez részben meg is valósult!

Hogyan kerültél a Vágtázó Halottkémekhez?

A Vágtázó Halottkémek (VHK) tagjai ismertek engem a különböző new-wave és punk zenekarokból, és tudták azt is, hogy kreatív vagyok, ezért a zenekart elhagyó szólógitáros helyére egyszer csak elhívtak engem. És ez jó döntésnek bizonyult, hiszen rengeteg zenei ötletem valósult meg, az itt töltött évek alatt öt nagylemezt és egy négyzetes kislemezt vettünk fel együtt. A VHK tagjaként eljutottam külföldre is, így Szlovénia, Ausztria, Németország és Belgium underground színpadain játszhattam sokat. Kis kitérővel egy honi filmsztárnál, Beri Ary-nál is játszottam, de ott szerződésbeli problémák miatt végül is visszaléptem.

Tehát nekem ez volt mindig is a szenvedélyem, de a mai napig játszom zenekarokban, ill. számítógépes zenei programok segítségével írok olyan zenéket is, mint pl. Vangelis.

Ugyan út- és hídépítő szakközépiskolába jártam, de nem szerettem. Úgy kerültem ide, hogy a „kor divatjának” megfelelően autószerelőnek jelentkeztem, de ide túljelentkezés volt. Egy jó volt benne, mármint az útépítő suliban, hogy szép lányok is jártak oda. De ott is kiderült hamar, hogy humán területen kellett volna továbbtanulnom. Csak az általános vége felé már nem voltam jó tanuló sajnos, ezért egy gimnáziumba hiába is jelentkeztem volna.

Apropó! Hogy állsz a lányokkal?

Megbízhatatlan vagyok, nekem minden nő tetszik, ezért nem nősültem meg soha.

Miből áll a napi munkád?

A kérések leginkább telefonos vagy levélbeli megkeresés útján történnek. Amikor átvettem a könyvtár vezetését – bár a polcokon megtalálhatók voltak a drága nyugati lapok –, egyre kevesebbeket érdekeltek a nyomtatott közlemények. Elmondható, hogy tíz éve kértek utoljára tőlem nyomtatott másolatot valamelyik folyóiratból. Ma már nem fizetünk elő semmilyen újságra sem. Néha egy-egy könyvet azért kérnek valamelyik osztályról. De mint a legtöbb kórházi könyvtárban, itt is a digitálisan elérhető közlemények vették át az uralmat.

Ha nem fizettek elő sem folyóiratokra, sem adatbázisokra, milyen forrásból szerzed be a kéréseket?

Az oktatókórházi státuszunknak köszönhetően hozzáférünk a Semmelweis Egyetem Központi Könyvtárának adatbázisaihoz, folyóirataihoz, ezenkívül különböző online katalógusok segítenek az információk felkutatásában.

Tagjai vagyunk az MTA-Magyar Tudományos Művek Tára intézményének is, ezzel segítve szerzőink publikációinak tudományos dokumentálását. A MATARKA, illetve a MOB pedig a magyar nyelvű irodalom feltárásában nagy segítség, bár a magyar irodalmat a legnehezebb beszerezni. (ebben egyetértettünk.)

Milyen kihívásokkal találkozol a munkád során?

Nincs különösebb nehézség vagy probléma.

Tudsz-e olyan kiemelkedően emlékezetes esetet említeni, amikor különösen fontos volt a könyvtári segítség?

Igen, még a MEDINFO könyvtárosaként egy szívbeteg ember műtétjéhez szolgáltattam rengeteg irodalmat. Mint megtudtam, ez volt az első szívátültetés Magyarországon! Úgyhogy erre a mai napig büszke vagyok, és örömmel töltött el a beteg sikeres gyógyulása is, természetesen!

A fotókat Kósa László készítette.

Mi az, amit a legjobban szeretsz a munkádban?

Szeretem, hogy sok sikerélményem van benne. Békés, nyugodt tevékenység.

Választanád-e újra ezt a hivatást?

Az az igazság, hogy nem választanám újra, mert egy kórház, ugye nem túl vidám hely, és a munkabér is nagyon kevés sajnos.

Lajossal a folyosón még beszélgettünk, rengeteg közös témánkról akár reggelig is cseveghettünk volna. Ma is több helyen lép fel, de zenét is szerez. Megígérte, hogy átküldi néhány szerzeményét, és mint mindenben, ebben is precíz volt, méltó utódja Szántai Böbének. Amint megérkeztek a videoklipek, azonnal „ráugrottam”, megnéztem, meghallgattam őket. Különleges, nyugalmat árasztó hangzásvilágú szerzeményeivel bizonyítja, hogy tényleg tehetséges zenész, de jó, hogy lelkiismeretes munkájával, orvosi könyvtárosként a gyógyítás szolgálatába állt.

The Plankton Eaters (H) - The Time

<https://www.youtube.com/watch?v=hcj5GUFIn5I>

THE PLANKTON EATERS (H) - BABY WHALE

<https://www.youtube.com/watch?v=jdbJzo36TIU>

THE PLANKTON EATERS (H): The Inhabitant Of The Ocean

<https://www.youtube.com/watch?v=d8x-egcSPAY>

Búcsúzóul megállapítottuk azt is, hogy mi, orvosi könyvtárosok – néhány kivételtől eltekintve – soha nem fogjuk megtudni hány beteg sikeres felépülése köszönhető a háttérben végzett tevékenységünknek.

Köszönöm Lajosnak, hogy a rendelkezésemre állt!

SZERZŐI ÚTMUTATÓ | AUTHOR GUIDELINES

Az Orvosi Könyvtárak a MAGYAR ORVOSI KÖNYVTÁRAK SZÖVETSÉGE (MOKSZ) szakfolyóirataként az érintkező szakterületeken készült tudományos közleményeket, ezen szakmai közösség életével, napi munkájával kapcsolatos cikkeket és érdeklődésére számot tartó híreket tesz közzé open access formában. Az egyes rovatok rövid bemutatása (ld. a borító hátoldalán) leendő szerzőink számára kínál fel lehetőségeket készülő publikációik céljának, műfajának megválasztásában.

Az Orvosi Könyvtárak – néhány indokolt kivételtől eltekintve – kizárólag máshol még nem publikált írásokat közöl. A szerkesztőség az elektronikus postacímére (ok.szerkesztoseg@gmail.com) megküldött kéziratokat úgy tekinti, hogy azok közrebocsátása minden feltüntetett szerző közös akaratával történik. A közlésre való elfogadás jogát a szerkesztőség fenntartja, az eredeti szövegváltozatokat – a szerzői szabadság és felelősség meghagyásával – szakmai és nyelvi szempontból lektorálja, a megjelent közlemények tartalmáért a szerzők felelnek.

Kérjük Tisztelt Szerzőinket, hogy nevük mellett munkahelyüket (amennyiben van) és elektronikus elérhetőségüket is tüntessék fel, a közlemény címét pedig magyar és angol nyelven szerepeltessék.

Az „Eredeti közlemények” rovatba szánt művek kéziratának emellett tartalmaznia kell:

- a cikk magyar és angol nyelvű rezüméjét (maximum 100-100 szó terjedelemben);
- a közlemény tartalmát tükröző 3-5 angol és magyar nyelvű kulcsszót;
- a közlemény végére rendezett jegyzeteket, a hivatkozott (szak)irodalom és a közölt képek forrásait.
- A jegyzetek tartalmazzák az azonosításhoz szükséges adatokat, formai szempontból pedig kövessék a Vancouver hivatkozási módszert.

Példák a különféle forrástípusok esetében:

• teljes könyv

Tringer L. A pszichiátria tankönyve. 5. átdolg. kiad. Budapest: Semmelweis; 2019. 604 p.

• könyvfejezet

Ashley M. Legal aspects of consent to treatment and the nature of malpractice claims in the United Kingdom In: Kay S, Wilks D, McCombe D ed. Oxford Textbook of Plastic and Reconstructive Surgery. Oxford: Oxford University Press; 2021. p. 1597-1604.

• folyóiratcikk (1-6 szerző)

Phimister EC, Hamel MB, Morrissey S, Rubin E. The Science behind the Study. N Engl J Med. 2022 June 2; 386 (22): 2138. DOI: 10.1056/NEJMe2206397

• folyóiratcikk (6-nál több szerző)

Richeldi L, Azuma A, Cottin V, Hesselinger C, Stowasser S, Valenzuela C, et al. Trial of a Preferential Phosphodiesterase 4B Inhibitor for Idiopathic Pulmonary Fibrosis. N. Engl J Med 2022 June 9; 386 (22): 2178-2187. DOI: 10.1056/NEJMoa2201737

• internetes forrás

Kirkman E, Watts S. Combat Casualty Care Research Programme. J R Army Med Corps. 2014 Jun;160(2):109-116. [letöltés dátuma: 2022. július 25.] URL: <https://militaryhealth.bmj.com/content/h60l2/109.long>. DOI: 10.1136/jramc-2014-000254

(A Vancouver hivatkozási módszerrel kapcsolatban részletesebben vö. The Medical Library Association Style Manual. Rev. September 2019. Chicago, IL: Medical Library Association; 2019. [letöltés dátuma: 2022. augusztus 17.] URL: <https://www.mlanet.org/page/style-manual>)

IMPRESSZUM

MEGJELENÉS: **elektronikusan**

PERIODICITÁS: **negyedéves**

KIADÓ: Magyar Orvosi Könyvtárak Szövetsége
APPEARANCE: **electronic**
PERIODICITY: **quarterly**
PUBLISHED BY: **Hungarian Medical Library Association**

FELELŐS KIADÓ: **GACSÁLYI-TÖLGYESI ÁGNES**
PUBLISHER IN CHARGE: **ÁGNES GACSÁLYI-TÖLGYESI**

FŐSZERKESZTŐ: **GACSÁLYI-TÖLGYESI ÁGNES**
EDITOR-IN-CHIEF: **ÁGNES GACSÁLYI-TÖLGYESI**

HONLAP: **<https://mokszo.org>**
WEBSITE: **<https://mokszo.org>**

FACEBOOK: **<https://www.facebook.com/orvosikvtarak>**
FACEBOOK: **<https://www.facebook.com/orvosikvtarak>**

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG: **BALÁZSNÉ BALOGH ILDIKÓ**
EDITORIAL STAFF: **ILDIKÓ BALÁZSNÉ BALOGH**
GACSÁLYI-TÖLGYESI ÁGNES
ÁGNES GACSÁLYI-TÖLGYESI
POGÁNYNÉ Dr. RÓZSA GABRIELLA (PhD)
GABRIELLA Dr. POGÁNYNÉ RÓZSA (PhD)

SZERKESZTŐSÉG: **ok.szerkesztoseg@gmail.com**
EDITORIAL BOARD: **ok.szerkesztoseg@gmail.com**
E-MAIL: **ok.szerkesztoseg@gmail.com**
TELEFON: **+36 70 610 4093**
PHONE: **+36 70 610 4093**

TERVEZÉS, TÖRDELÉS: **NYISZTOR JÁNOS**
DESIGN, LAYOUT EDITOR: **JÁNOS NYISZTOR**

ADÓSZÁM: **18230082-1-42**
TAX NUMBER: **18230082-1-42**

ISSN 2061-0378
DOI: 10.18424/OK.2025.3

